

Palackého Univerzita v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra ekologie a životního prostředí

Problematika náhrad škod způsobených zvláště
chráněnými živočichy

Markéta Koutná

Bakalářská práce

předložená

na Katedře ekologie a životního prostředí

Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

jako součást požadavků

na získání titulu Bc. v oboru

Ochrana a tvorba životního prostředí

Vedoucí práce: Doc.Ing. Ivo Machar Ph.D

Olomouc 2011

Anotace

KOUTNÁ, Markéta: Problematika náhrad škod způsobených zvláště chráněnými živočichy. Olomouc, Palackého univerzita 2011, x stran.

Cílem této práce je zjištění a porovnání způsobů řešení problematiky náhrad škod působených zvláště chráněnými živočichy v České republice, Slovenské republice, v Německu, Rakousku, Polsku a v Evropské unii jak celku. Práce dále řeší možnosti zamezení vzniku škod či snižování výše škod způsobených zvláště chráněnými živočichy, za které se vyplácí náhrady škod v České republice, a také srovnává výši náhrad škod vyplacených v kraji Vysočina za roky 2000 – 2009 s jinými kraji České republiky, ve kterých se vyskytuje vydra říční (*Lutra lutra*) a kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*). Závěrečný oddíl práce srovnává výši škod způsobených jednotlivými druhy zvláště chráněných živočichů v rámci celé České republiky v letech 2000-2009.

Klíčová slova: Bobr evropský, důvod vzniku škod, kormorán velký, kraj Vysočina, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid, vlk, vydra říční, zamezení vzniku škod

Abstract

KOUTNÁ, Markéta: Problems of compensation of damage caused by protected species. Olomouc, Palacký University 2011, x pages.

The purpose of this paper is to find and compare the methods of solution of problematic of compensation of damage caused by protected species in Czech Republic, Slovak republic, Federal republic of Germany, Republic of Austria, Republic of Poland and European union. Further it adress possibility of avoiding the damage or decrease the extend of the damage caused by protected species included in financial damage compensation in Czech republic. It also compare the extend of damage compensation in Vysočina region and other regions of Czech republic with population of european otter (*Lutra Lutra*) and great cormoran (*Phalacrocorax carbo*), during years 2000 - 2009. In the final chapter it compare total extend of damage caused by individual protected species in Czech republic during years 2000 – 2009.

Key words: Brown bear, damage kontrol, Eurasian lynx, European beaver, European elk, Gray wolf, Great cormorant, region Vysočina, the reasons of damages, European otter.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Problematika škod způsobených zvláště chráněnými živočichy“ vypracovala samostatně pod vedení Ing. Ivo Machara s použitím literatury uvedené v seznamu, který je součástí této práce.

V Olomouci dne 27.4.2011

.....

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	VIII
SEZNAM GRAFŮ	IX
PODĚKOVÁNÍ	X
1. ÚVOD	1
2. ESEJ	2
3. METODY A MATERIÁL	4
4. ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY ŠKOD ZPŮSOBENÝCH ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝMI ŽIVOČICHY	5
4.1. ČESKÁ REPUBLIKA	5
4.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA	6
4.3. NĚMECKO	7
4.3.1. Federální zákon o lovu	7
4.3.2. „NAK“ program (Sasko)	7
4.3.3. Podpora preventivních opatření proti škodám způsobeným vydrou (Bavorsko)	8
4.3.4. Společnost na ochranu vlků	8
4.4. RAKOUSKO	8
4.4.1. Kompenzační systém pro Vydru říční „ÖPUL“ a fond krajiny (Dolní Rakousko)	9
4.5. POLSKO	9
4.6. EVROPSKÁ UNIE	10
5. DRUHY, ZAHRNUTÉ V ZÁKONĚ 115/2000	11
5.1. BOBR EVROPSKÝ (CASTOR FIBER LINNAEUS, 1758)	11
5.1.1. Rozšíření	11
5.1.2. Právní ochrana bobra	11
5.1.3. Příčiny vzniku škod	12
5.1.4. Zamezení vzniku škod	13
5.2. KORMORÁN VELKÝ (PHALOCROCORAX CARBO LINNAEUS, 1758)	15
5.2.1. Rozšíření	15
5.2.2. Ochrana	15
5.2.3. Příčiny vzniku škod	15
5.2.4. Zamezení vzniku škod	16
5.3. LOS EVROPSKÝ (K ALCES LINNAEUS, 1758)	18
5.3.1. Rozšíření	18
5.3.2. Ochrana	18
5.3.3. Příčiny vzniku škody	19
5.3.4. Zamezení vzniku škody	19
5.4. MEDVĚD HNĚDÝ (URSUS ARCTOS LINNAEUS, 1758)	20
5.4.1. Rozšíření	20
5.4.2. Ochrana	20
5.4.3. Příčiny vzniku škod	21
5.4.4. Zamezení vzniku škod	21
5.5. RYS OSTROVID (LYNX LYNX LINNAEUS, 1758)	23
5.5.1. Rozšíření	23
5.5.2. Ochrana	23
5.5.3. Příčiny vzniku škod	24
5.5.4. Zamezení vzniku škod	24

5.6. VLK OBECNÝ (CANIS LUPUS LINNAEUS,1758)	26
5.6.1. Rozšíření	26
5.6.2. Ochrana	26
5.6.3. Příčiny vzniku škod.....	27
5.6.4. Zamezení vzniku škod	27
5.7. VYDRA ŘIČNÍ (LUTRA LUTRA LINNAEUS, 1758)	28
5.7.1. Rozšíření	28
5.7.1.1.Svět – obrazová příloha	28
5.7.2. Ochrana	28
5.7.3. Příčiny vzniku škod.....	29
5.7.4. Zamezení vzniku škod	29
6. SITUACE V KRAJI VYSOČINA ZA OBDOBÍ 2000 – 2009	32
7. SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE (OBR. 13)	34
8. DISKUZE	35
9.ZÁVĚR	37
10. LITERATURA	38
11.PŘÍLOHA.....	46
11.1. DOTAZNÍKY, ROZESLANÉ RYBÁŘSKÝM SPOLKŮM V KRAJI VYSOČINA	46
11.1.1. Rybářství Velké Meziříčí A.S.	46
11.1.2. Rybářství Vysočiny Chotěboř	46
11.1.3. Školního rybářství Protivín, okres Písek, kraj Jihočeský	47
11.1.4. Rybářství Vávrová-Fila.....	48
11.1.5. Michal Fiala, Třebíč.....	49
12. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	50

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozšíření bobra v ČR	11
Obrázek 2: Rozšíření losa v České republice	18
Obrázek 3: Rozšíření medvěda v České republice	20
Obrázek 4: Rozšíření rysa v České republice	23
Obrázek 5: Rozšíření vlka v České republice	26
Obrázek 6: Rozšíření vydry v České republice	28
Obrázek 7: Mapa kraje Vysočina	32
Obrázek 8: Rozšíření bobra evropského (<i>Castor fiber</i>) ve světě	50
Obrázek 9: Rozšíření kormorána velkého (<i>Phalacrocorax carbo</i>) ve světě	51
Obrázek 10: Rozšíření losa evropského (<i>Alces alces</i>) ve světě	52
Obrázek 11: Rozšíření medvěda hnědého (<i>Ursus arctos</i>) ve světě	53
Obrázek 12: Rozšíření rysa ostrovida (<i>Lynx lynx</i>) ve světě	54
Obrázek 13: Rozšíření vlka (<i>Canis lupus</i>) ve světě	55
Obrázek 14: Rozšíření vydry říční (<i>Lutra lutra</i>) ve světě	56

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Celková výše náhrad škod vyplacených za vydru a kormorána v kraji Vysočina v letech 2000 až 2009	57
Graf 2 Celkový počet žádostí podaných v kraji Vysočina v letech 2000 až 2009	57
Graf 3: Výše náhrad škod vyplacených za vydru a kormorána v kraji Vysočina v letech 2000 - 2009	58
Graf 4: Porovnání výše náhrad vyplacených za vydru říční v jednotlivých krajích za roky 2000-2009.....	58
Graf 5: Porovnání výše náhrad vyplacených za kormorána velkého v jednotlivých krajích za roky 2000-2009.....	59
Graf 6: Výše náhrad škod vyplacených za jednotlivé druhy v letech 2000-2009.....	59

Poděkování

Za pomoc při tvorbě této bakalářské práce bych chtěla poděkovat především svému vedoucímu panu inženýrovi Ivo Macharovi. Dále panu Klausu Astlovi za informace způsobech náhrad škod v státech sousedících s Českou republikou, paní magistře Lence Tomáškové za poskytnutí "Programu péče pro vydrů říční (Lutra lutra) v České republice v letech 2009-2018", paní Jaroslavě Kotrčové za informace o české legislativě, paní inženýrce Martině Kratochvílové za informace o kormoránu velkém, paní Jaroslavě Janečkové, paní magistře Markétě Kryštůfkové, paní magistře Janě Bezděkové, paní inženýrce Anně Hubáčkové, paní Ditě Kunclové a panu Rndr. Vladimíru Vránovi za informace o výši škod v jednotlivých krajích, paní inženýrce Martině Kratochvílové za informace v kraji Vysočina. a panu Stefanu Leinerovi za informace o legislativě v Evropské unii. V neposlední řadě chci také poděkovat své matce Haně Koutné za informace k problematice a své sestře Haně Koutné za pomoc s překladem abstraktu k této práci.

1. Úvod

Dne 5. dubna 2000 u nás vstoupil v platnost zákon č. 115/2000 Sb. O poskytování náhrad škod způsobených vybranými chráněnými živočichy (ČESKÁ REPUBLIKA 2000). Tento zákon určuje podmínky, rozsah a způsob řešení náhrad škod způsobených některými zvláště chráněnými živočichy na majetku, zdraví i životě.

Zvláště chránění živočichové, jichž se týká zákon č. 115/2000 Sb. jsou v České republice vybráni ze seznamu ohrožených druhů, který je přílohou prováděcí vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 sb. k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. (ČESKÁ REPUBLIKA 1992) Výběr druhů byl pravděpodobně proveden s ohledem na jejich relativní rozšířenost a na vyšší pravděpodobnost způsobení škody. Jsou to zároveň druhy, které u veřejnosti budí strach (LINNELL J., ERICSON M. 2009) nebo i nenávisť. Problematické jsou hlavně vztahy těchto živočichů s rybáři a myslivci, kteří tyto tvory často považují za konkurenci. (BÁRTOVÁ E. 2005) Proto se tyto živočichové často stávali cílem pytláků i "řádných" myslivců. Např.: u rysů monitorovaných na Šumavě je zastřelení sledovaného jedince jedním z nejčastějších důvodů uhynutí (KOUBEK P., ČERVENÝ J. & BUFKA L., 2005). Toto své chování myslivci často obhajují nemožností jinak svůj majetek bránit, přestože existují metody, které tyto škody výrazně snižují. (KUČEROVÁ M., NOVÝ J. 2001; STÝBLO P. 2005)

Zákon měl umožnit řešení těchto problémů finanční náhradou. Zákon je však často považován za neúčinný (CULKOVÁ, M. 2004). Na vině je jistě i často malá informovanost o tomto zákoně.

Cílem této práce je zpracovat literární rešerši se zaměřením na problematiku škod způsobených chráněnými živočichy

- v republikovém měřítku
- v celosvětovém měřítku, a to ve státech sousedících s ČR a v EU,

a porovnat řešení těchto škod ve vybraném regionu (Vysočina) a celé ČR .

2. Esej

Odborný ekologický a přírodovědecký slovník definuje škodlivý druh jako jakýkoli druh, který člověk považuje za nežádoucí. Jde o druh, který s člověkem soupeří o potravu nebo úkryt, přenáší patogeny, živí se na člověku nebo jinak ohrožuje jeho zdraví, pohodlí.“ (PŘÍRODA.CZ a2007) Také můžeme použít definici „druh, který kříží zájmy člověka a je konfliktní s jeho potřebami, způsobuje mu hlavně ekonomické ztráty“ Definice užitečných druhů zvířete jako „živočichové, kteří jsou svou biol. činností přímo nebo nepřímo prospěšní člověku“ pak pochází z Malé Československá encyklopedie. (KOLEKTIV AUTORŮ, 1987) Oba pojmy jsou definovány značně antropocentricky, tedy berou si člověka jako hlavní měřítko (KOLEKTIV AUTORŮ 1998) při rozdělení druhů na užitečné a škodlivé.

Můžeme však považovat toto rozdělení za přesné? I pokud se budeme řídit výše uvedenými definicemi a budeme brát v potaz pouze vliv na člověka, narazíme při bližším zkoumání brzy na problém.

Např.: myslivecká terminologie označovala jako škodnou v podstatě všechny šelmy. Podle definice Odborného ekologického a přírodovědeckého slovníku můžeme tyto druhy zařadit do kategorie „s člověkem soupeří“. Často totiž můžeme narazit na názor myslivců, že přítomnost šelem v honitbě bude znamenat snížení počtu nebo úplné vymizení lovné užitkové zvěře. (KUTAL, M. 2009). Podle pozorování v Pošumaví v letech 1996 až 2005 tvořilo množství srnců ulovených rysem průměrně pouze 10% zabitých jedinců, zatímco odstřel tvořil až 62% (ČERVENÝ, J. 2006). Míra „soupeření s člověkem“ je tedy v případě této šelmy diskutabilní. Navíc se šelmy při lovu zaměřují na slabé jedince, čímž zvyšuje celkovou životachopnost populace. (ŠELMY.CZ, b2008)

Porovnáme-li škody způsobené velkými šelmami (Graf 6.) se škodami způsobenými býložravci (srnec, jelen...) zjistíme, že ani při srovnání ekonomických ztrát způsobených těmito druhy nebude rozdělení na škodlivé a prospěšné nijak jisté. Za celou dobu platnosti zákona 114/2000 nepřesáhly škody způsobené velkými šelmami částku 1 milion korun (Graf. 6). Naproti tomu podle šetření Mze z roku 1995 dosáhly škody způsobené srnčí zvěří 7,2 miliardy Kč. (MRKVA, R. 2001). Tato částka se navíc vztahuje pouze na škodu způsobenou přímo na lesním porostu. Přemnožení býložravých druhů může

vést k ztrátám rostlinného pokryvu, ztrátám přidružených společenstev hmyzu a k půdní erozi. (PRIMACK, R. B; KINDLMAN, P; JERSÁKOVÁ, J).

Škodlivost či prospěšnost nějakého druhu může souviset i s tím, zda se tento druh nachází ve svém přirozeném prostředí. Příkladem může být notoricky známý problém králíka divokého v Austrálii. Dodnes způsobuje milionové škody (STEJSKAL, J., 2008), zatímco ve svém přirozeném území by se dal označit za naprosto neškodného. Stejně jako u ostatních invazních druhů mu totiž chybí přirození predátoři – jedná se tedy o v podstatě stejný problém, který se podařilo vytvořit u našich velkých býložravců vyhubením velkých šelem.

Podobných příkladů by se jistě dalo najít mnohem více, obzvlášť pokud bychom nezohledňovali pouze přímý vliv na člověka, ale vliv na celý ekosystém. Nicméně i z těchto několika případů je zřejmé, že rozdělení na škodlivé a prospěšné je jednoduché pouze zdánlivě, a nemůžeme tedy na jeho základě rozhodovat o osudu jakéhokoli druhu.

3. Metody a materiál

Tato práce je literární rešerší daného tématu, kterou jsem vypracovala za pomocí zdrojů, uvedených v seznamu literatury na konci této práce. Pro získání informací o řešení dané problematiky jsem kontaktovala ministerstva životního prostředí v České republice a sousedních státech (tedy Německu, Rakousku, Slovensku a Polsku). Výše náhrad škod, vyplacených za škody způsobené vydrou a kormoránem, jsem získala od krajských úřadů krajů Ústecký, Pardubický, Jihočeský, Středočeský, Moravskoslezský, Vysočina, Liberecký a Jihomoravský.

4. Řešení problematiky škod způsobených zvláště chráněnými živočichy

4.1. Česká republika

Náhrady škod způsobených zvláště chráněnými živočichy jsou v ČR řešeny zákonem 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými chráněnými živočichy (ČESKÁ REPUBLIKA 2000) ze dne 5. dubna 2000. Tento zákon stanovuje podmínky, za kterých můžou být tyto náhrady poskytnuty, a také rozsah a způsob těchto náhrad. Dále jsou zde stanoveny druhy živočichů, na které se tento zákon vztahuje. Jmenovitě jsou to:

bobr evropský (*Castor fiber Linnaeus, 1758*)

kormorán velký (*Phalacrocorax carbo Linnaeus, 1758*)

los evropský (*Alces alces Linnaeus, 1758*)

medvěd hnědý (*Ursus arctos Linnaeus, 1758*)

rys ostrovid (*Lynx lynx Linnaeus, 1758*)

vlk (*Canis lupus Linnaeus, 1758*)

vydra říční (*Lutra lutra Linnaeus, 1758*)

Tyto druhy jsou uvedeny v seznamu ohrožených druhů, který je přílohou prováděcí vyhlášky MŽP ČR č.395/1992 sb. k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. (ČESKÁ REPUBLIKA 1992).

Nahrazovány jsou škody způsobené na :

a) životě nebo zdraví fyzické osoby, pokud tento úraz nebyl vyhodnocen jako pracovní úraz (tento případ řeší zákon číslo č. 266/2006 Sb. (ČESKÁ REPUBLIKA 2006)) nebo při lovu na živočicha , který tuto škodu způsobil

b) vymezených domestikovaných zvířatech, pokud byly v době škody v uzavřeném objektu, za elektrickým ohradníkem nebo hlídány člověkem či pasteveckým psem těžkého plemene

c) psech sloužících k hlídání vybraných domestikovaných zvířat

d) rybách v případě, že škoda byla způsobena vydrou nebo kormoránem a vodní plocha byla v době vzniku škody oplocena a na přítoku a odtoku chráněna mřížkou proti vniknutí vydry

e) nesklizených polních plodinách v případě, že byly sklizeny v agrotechnických lhůtách pro dané území¹, případně pokud nebyly v této lhůtě sklizeny např. z důvodu ochrany přírody

f) včelstvech a včelařském zařízení

g) trvalých porostech²

h) uzavřených objektech a movitých věcech v uzavřených objektech, a to i v případě, že škody nejsou způsobeny přímo chráněným živočichem, ale i domestikovanými živočichy, který tento napadl (ČESKÁ REPUBLIKA 2000)

Škoda musí být způsobena volně žijícím živočichem.³ (ČESKÁ REPUBLIKA 2000)

4.2. Slovenská republika

Zákonem, který na Slovensku odpovídá zákonu 115/2000 Sb., je prováděcí vyhláška č.24 k zákonu 543/2002 z 9.ledna 2003 (SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2003). Vybrané druhy jsou stejné jako v ČR, navíc se ale tento zákon vztahuje na zubra evropského (*Bison bonansus Linnaeus, 1758*)

¹ termín, ve kterém je podle oblasti doporučeno provádět konkrétní zásahy v porostu (SMEP 3.1 2003)

² ovocné stromy, porosty viničné a chmelníčné, lesní porosty a okrasné dřeviny. Nespadají sem stromky z lesních nebo ovocnářských školek, sloužící k dalšímu přesazení

³ Jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. (Česká republika 2004)

Zákon dále určuje podmínky k uplatnění náhrad škody. Na rozdíl od České republiky není určeno, zda a jak má být majetek poškozeného zabezpečen (uzavřená nemovitost, ohradník či pastevecký pes pro dobytek (ČESKÁ REPUBLIKA 2000), pouze vyžaduje důkaz o vlastnickém právu na tento. Navíc jsou zde vypláceny náhrady nejen za škody způsobené na domestikovaných zvířatech, ale i na lovné zvěři (SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2003).

4.3. Německo

V Německu je problematika náhrad škod řešena jednak na federální úrovni, jednak v rámci jednotlivých spolkových zemí.

4.3.1. Federální zákon o lovu

Tento zákon v článku č.29 určuje druhy, za které se vyplácí kompenzace při poškození zemědělské půdy. Z druhů jmenovaných v zákoně 114 je to los, zahrnuje však v podstatě všechny velké býložravce. Další druhy mohou být přidávány jednotlivými spolkovými republikami. (KLEMM, C. 1996)

4.3.2. „NAK“ program (Sasko)

Program NAK je součástí programu UL a byl vyhlášen na základě vyhlášky EC 1257/1999 EAGGF (EVROPSKÁ UNIE, 1999). V programu NAK je soubor opatření pro louky, chov ovcí, zemědělství a ochranu rybníků. Základní balík opatření slouží jako podpora údržby rybníků (nezasahování do břehových porostů, nepoužívání biocidů...) je dotována částkou 200 Euro/ha/rok. Doplnková opatření, jejichž součástí je i podpora potravních zdrojů chráněných živočichů je dotována částkou 103 Euro/ha/rok, se ve většině případů vyplácí právě v souvislosti s vydrou a je nazýván tzv.: Otter Bonus. (POLEDNÍK, L., et al. 2008)

4.3.3. Podpora preventivních opatření proti škodám způsobeným vydrou (Bavorsko)

V Bavorsku existují dvě směrnice, které umožňují získání dotací na podporu preventivních opatření proti škodám způsobených vydrou. Jsou to směrnice Bavorského ministerstva zemědělství o podpoře rybářského hospodářství, umožňuje získat dotaci až do výše 30% ceny oplocení pro státní rybníky, a směrnice Ministerstva pro životní prostředí, zdraví a ochranu spotřebitelů pro podporu opatření na ochranu přírody a ochranu druhů, která umožňuje dotaci až 70% na oplocení pro soukromé osoby a spolky. (POLEDNÍK, L., et al. 2008)

4.3.4. Společnost na ochranu vlků

Tato nevládní organizace kompenzuje škody způsobené vlkem ve spolkových zemích Bavorsko a Sasko. (URSUS.CZ - VELKÉ ŠELMY, 2010)

4.4. Rakousko

V Rakousku neexistuje žádný federální zákon na ochranu přírody. Ta je záležitostí úřadů jednotlivých spolkových zemí.

Náhrady škod jsou vypláceny podle loveckých zákonů, a to i za druhy v současné době už nelovené a chráněné, ale stále klasifikované jako lovná zvířata. Jsou to například vlk, medvěd, kočka divoká, vydra, bobr a denní i noční dravci jako orel zlatohlavý, sokol stěhovavý, supi a výr velký.

Za škody způsobené na polních plodinách celoročně hájenými druhy jsou zodpovědné jednotlivé spolkové země, v některých případech pak majitelé honiteb. V okolí Národního parku Vysoké Tauern⁴ jsou tyto škody nahrazovány Fondem národních parků Salzburg.

Škody na domácím zvířectvu celoročně hájenými druhy jsou vypláceny spolkovými zeměmi. (KLEMM, C. 1996)

⁴ Nationalpark Hohen Tauern

4.4.1 Kompenzační systém pro Vydru říční „ÖPUL a fond krajiny (Dolní Rakousko)

Tento kompenzační systém je čistě dobrovolný, není nijak legislativně podložen. Financuje se z programu ÖPUL⁵ a fondu krajiny. Kompenzace se proplácí pouze za škody způsobené na rybnících, ne na tekoucí vodě. Podmínkou pro účast v tomto programu je užívání více než 2 ha rybníků a dodržování podmínek extenzivního hospodaření. (POLEDNÍK, L. 2005)

4.5. Polsko

Zákonem odpovídajícím v Polsku zákonu 115/2000 je Zákon 880/2004 S.b. o ochraně přírody⁶ z 16. října 1991. (POLSKO, 2004) Určuje, že ministerstvo financí je zodpovědné za škody způsobené následujícími druhy:

- a) Zubrem evropským (*Bison bonansus Linnaeus, 1758*) na zemědělských plodinách a v lesnictví
- b) Vlkem (*Canis lupus Linnaeus, 1758*) na hospodářských zvířatech
- c) Rysem ostrovidem (*Lynx lynx Linnaeus, 1758*) na hospodářských zvířatech
- d) Medvědem (*Ursus arctos Linnaeus, 1758*) na včelstvech, hospodářských zvířatech a plodinách
- e) Bobrem evropským (*Castor fiber Linnaeus, 1758*) na zemědělských plodinách, v lesnictví a rybníkářství (POLSKO, 2004)

Nahrazují se pouze přímé škody, ne ušlý zisk. (POLSKO, 2004)

Vlastníci pozemků, na kterých se vyskytují tyto druhy, mohou požádat regionální orgány ochrany životního prostředí nebo národní parky o uplatnění postupů nebo stavbu zařízení, která slouží k ochraně plodin nebo hospodářských zvířat. Tyto postupy a stavby jsou financovány s rozpočtu příslušné organizace. Pokud vlastník nesouhlasí u těmito zásahy, nemůže

⁵ Rakouský program ekologického zemědělství

⁶ Ustawa o ochronie przyrody (Polsko 2004)

zažádat o náhradu škody. Podmínkou je také sklizení plodin v agrotechnických lhůtách, při škodách na hospodářských zvířatech nelze uplatňovat náhradu škody, pokud k ní došlo po západu slunce u nehlídaných zvířat. (POLSKO, 2004). Za škody způsobené velkými býložravci, např.: losem, jsou odpovědni majitelé honiteb. V národních parcích je za tyto škody odpovědný stát. (KLEMM, C. 1996).

4.6. Evropská unie

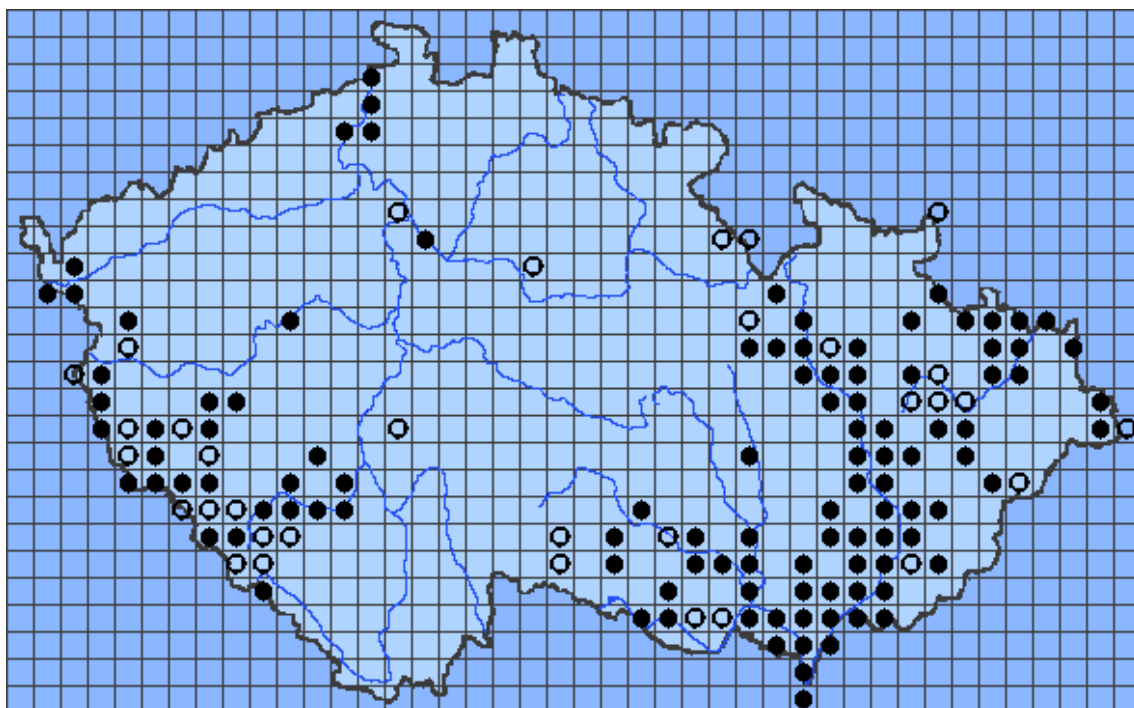
V Evropské unii neexistuje žádný zákon, který by sjednocoval náhradu škod způsobených zvláště chráněnými živočichy v rámci členských států.

5. Druhy, zahrnuté v zákoně 115/2000

5.1. Bobr evropský (*Castor fiber* Linnaeus, 1758)

5.1.1. Rozšíření

5.1.1.1. Česká republika

Obrázek 1: Rozšíření bobra v ČR (ANDĚRA, M., a2011)

●- stálý výskyt

○- občasný/dočasný výskyt

Pokrytí sítě (stálé rozšíření) 18% (ANDĚRA, M., ČERVENÝ J., 2004)

5.1.1.2. Svět – obrazová příloha

(Obr.8)

5.1.2. Právní ochrana bobra

vyhláška: kriticky ohrožený (ČESKÁ REPUBLIKA 1992)

Červený seznam ČR: zranitelný⁷ (PLESNÍK, J., 2003)

IUCN⁸: Téměř ohrožený⁹(PLESNÍK, J., 2003)

Bernská smlouva: III –chráněný druh (COUNCIL OF EUROPE, 1979b)

Habitat directiv¹⁰ II - druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních území ochrany,(NATURA 2000 (TRNKA, F., 2011)) (RADA EVROPY, 1992)

5.1.3. Příčiny vzniku škod

5.1.3.1. Nárůst populace

Následkem spontánního šíření i reintrodukce se zvyšuje populace bobra na našem území. V kulturní krajině však pro něj není dostatek vhodných stanovišť. Dostává se tedy i do oblastí, kde svými zásahy může způsobovat značné škody. ((INSTITUT EKOLOGIE A CHOVOU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.3.2. Bobří stavby

Většina škod způsobených bobrem jsou následkem vytváření bobřích hradů a přehrad. Zvýšením hladiny totiž dochází k zaplavování k řece přilehlých polí a lesů (HYGSTORM, S.; LARSON, G.; TIMM, R., 2005) Nárůst spodní vody navíc ovlivňuje i přímo nezaplavené území v širším okolí. (ZAHNER, V., 1998)

⁷ Vulnerable (VU) (IUCNNR 2010)

⁸ IUCN - International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (ANONYM 2011)

⁹ Near Threatened (IUCNNR 2010)

¹⁰ Směrnice Rady Evropských společenství 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (PLESNÍK, J. 2003)

5.1.3.3. Narušení hrází

V případě, že bobr nemá vhodné stanoviště pro postavení hradu, hloubí si noru. V rybníkářských oblastech však může touto činností docházet k porušení hrází a zaplavení okolí (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.3.4. Škody na porostech

Ke škodám na lesních porostech v okolí řek dochází okusem kvůli stavbě hrází nebo kvůli potravě (SUCHOMEL, J., 2008). Při hledání potravy mohou bobři způsobovat škody také na polních plodinách. (MULLER-SCHWARZE , D. ; SUN, L., 2003)

5.1.3.5. Ucpávání kanalizací a viaduktů pod komunikacemi

Ucpáváním kanalizací a viaduktů pod kanalizacemi mohou bobři poměrně bezpracně vytvářet jezera. Tím však dochází k ohrožení plynulosti dopravy a i k značným materiálním ztrátám. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.4. Zamezení vzniku škod

5.1.4.1. Ochrana dřevin před ohryzem

5.1.4.1.1 Individuální mechanická ochrana

Na oplocení stromů se používá silné pletivo, rákos nebo větvemi . Výška oplocení by měla být nejméně 80 cm a spodní strana pletiva by měla být zapuštěna do země nebo vyhnutá směrem od stromu. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.4.1.2. Ochrana celého porostu

Při oplocování celých porostů se používá pletivo o výšce nejméně 80 cm buď zapuštěné do země, nebo na dolní straně zahnuté směrem od porostu. Druhou možností je oplocení břehů a

přehrazení toku výklopnou mříží, čímž se přehradí migrační trasa bobra k porostu. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.4.1.3. Repelenty

Odpuzování bobra pomocí repelentů nanášených individuálně na jednotlivé stromy se ukázalo jako neúčinné, v případě jednoho z testovaných prostředků se ohryz ještě zintenzivnil. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.4.2 Příkrmování

V rámci projektu Institutu ekologie a chovu zvěře „Harmonizace vztahu populace bobra evropského a stavu prostředí“ došlo k pokusu o příkrmování bobra v mezivegetačním období (jaro a podzim) kukuřicí, chlebem, mrkví a další kořenovou zeleninou. Na aktivitu bobrů toto příkrmování nemělo výrazný vliv, krmivo bylo více konzumováno divokými prasaty. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.4.3. Regulace hladiny v bobřích nádržích

Regulace hladiny slouží k ochraně porostů před zaplavováním a podmáčením. Reguluje se drenážními trubkami, provlečenými bobří hrází. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.4.4. Ochrana hrází

K ochraně hrází před prohrabáním či jiným narušením se používá buď silné pletivo nebo stěna, zapuštěná přímo v tělesu hráze. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.1.4.5. Ochrana kanalizací a viaduktů před ucpáváním

Existují v podstatě dva typy ochranných zásahů – přímé zahrazení vstupu do kanalizace mříží, nebo oplocení kanalizace pletivem. (INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o., 2010)

5.2. Kormorán velký (Phalacrocorax carbo Linnaeus, 1758)

5.2.1 Rozšíření

5.2.1.1 Česká republika

Podle sčítání v letech 2001 – 2003 hnízdí v ČR kolem 200 párů. Nevětší část z nich je v jižních čechách, zbytek na jižní moravě. (BEJČEK, V; HUDEC, K; ŠŤASTNÝ, K.2006)

5.2.1.2. Svět – obrazová příloha

(Obr. 9)

5.2.2. Ochrana

vyhláška: ohrožený (ČESKÁ REPUBLIKA, 1992)

Červený seznam ČR: Zranitelný (PLESNÍK, J., 2003)

IUCN: málo dotčený¹¹ (PLESNÍK, J., 2003)

Bernská smlouva: III – chráněný druh (COUNCIL OF EUROPE, 1979b)

Druh zařazený v seznamu Dohody o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků¹² (EVROPSKÁ UNIE, 2006)

5.2.3. Příčiny vzniku škod

5.2.3.1. Migrující populace

Většinu populace kormorána na našem území netvoří hnízdící jedinci, ale zimující kormoráni z jiných částí Evropy – jedná se o 8 – 13 tisíc jedinců. (ČESKÁ SPOLEČNOST ORNITOLOGICKÁ 2011)

¹¹ Least Concern (IUCN 2010)

¹²The Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds

5.2.3.2.Přerybnění

V současné době jsou rybníky i řeky na našem území uměle přerybněné, což umožňuje přežití větší populace kormoránů, než je normální stav. (RYBÁŘ, J., 2011)

5.2.3.3.Nepřirozená obsádka rybníků

Chovné rybníky představují pro kormorána místo snadné kořisti, protože se zde ryby nacházejí ve velkém množství a ve stejnodruhových a stejnověkových skupinách. Navíc díky nepřítomnosti plevelných druhů ryb nemá jinou možnost než lovit hospodářsky významné druhy. (MAKOŇ, K., 2010)

5.2.3.4.Hromadění ryb

Tažné druhy ryb se hromadí pod překážkami na toku, např.: přehradami a jezy. Tato místa jsou pro kormorány místem nejsnazšího úlovku. (MAKOŇ, K., 2010)

5.2.4. Zamezení vzniku škod

5.2.4.1.Plašení odstřelem

Plášení a snižování stavu kormorána odstřelem je často rybáři považováno za jediný způsob snižování škod. (ENVIWEB, 2005) Problém je, že pokud je kormorán vyplašen, vyvrhne ulovenou rybu, a musí tedy lovit znovu. (ČESKÁ SPOLEČNOST ORNITOLOGICKÁ 2011))

5.2.4.2.Sítě

Ochranné sítě se používají na ochranu rybníků a sádek. Problémem je, že kormorán je schopný zapamatovat si umístění sítí a vyhýbat se jim.

(KOUTNÁ in verb.)

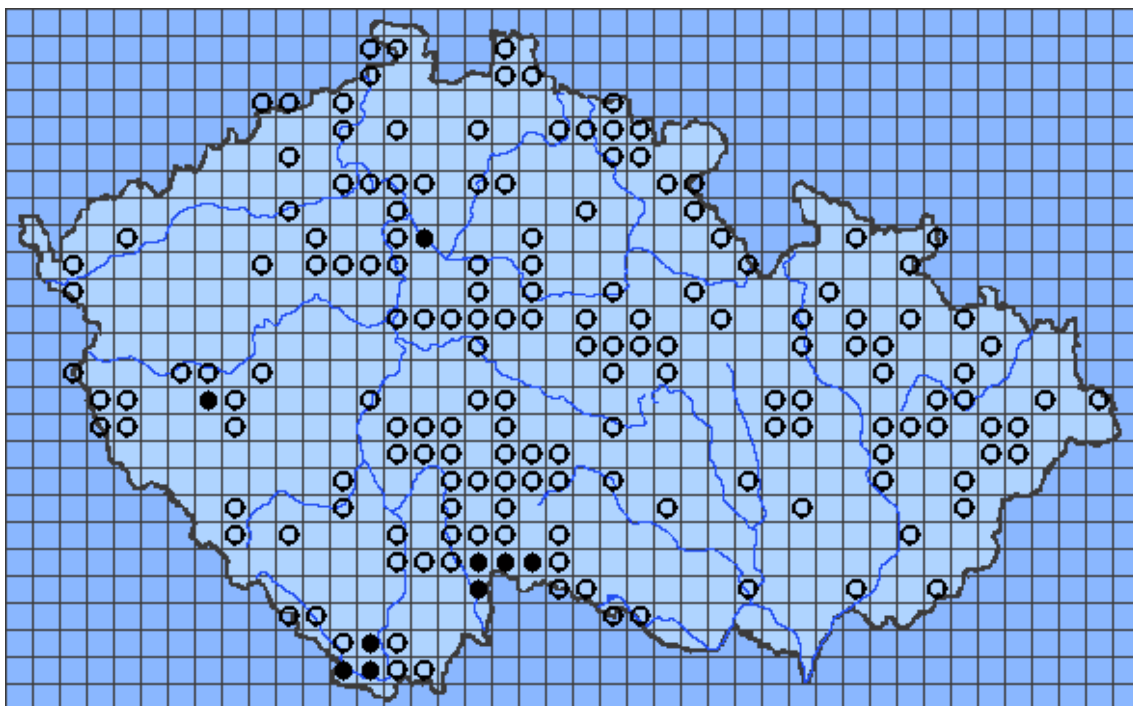
5.2.4.3. Strašáci

Při použití strašáků je podobný problém jako při použití sítí – kormorán je začne brzy ignorovat, pokud nejsou často obměňováni a přemísťováni. (KOUTNÁ in verb)

5.3. Los evropský (k alces Linnaeus, 1758)

5.3.1 Rozšíření

5.3.1.1 Česká republika

Obrázek 2: Rozšíření losa v České republice (ANDĚRA, M. b2011)

- stálý výskyt
- občasný/dočasný výskyt

Pokrytí sítě (stálé rozšíření) 2% (ZICHA, O. a2011)

5.3.1.2. Svět – obrazová příloha

(Obr. 10)

5.3.2. Ochrana

vyhláška: silně ohrožený (ČESKÁ REPUBLIKA, 1992)

Červený seznam ČR: ohrožený (PLESNÍK, J., 2003)

IUCN: Málo dotčený (PLESNÍK, J., 2003)

Bernská smlouva: III – chráněný druh (COUNCIL OF EUROPE, 1979b)

5.3.3. Příčiny vzniku škody

Stejně jako ostatní velcí býložravci, má i los vliv na les. V porovnání s jinými našimi druhy jsou však škody, které způsobuje, nevýznamné (kolem 100 000 Kč za dobu platnosti zákona). (Graf 6.)

5.3.4. Zamezení vzniku škody

5.3.4.1.Odstřel

Los je druhem s celoroční dobou lovu, avšak jeho lov je podmíněný souhlasem orgánů ochrany přírody. (HOMOLKA, M., 2000)

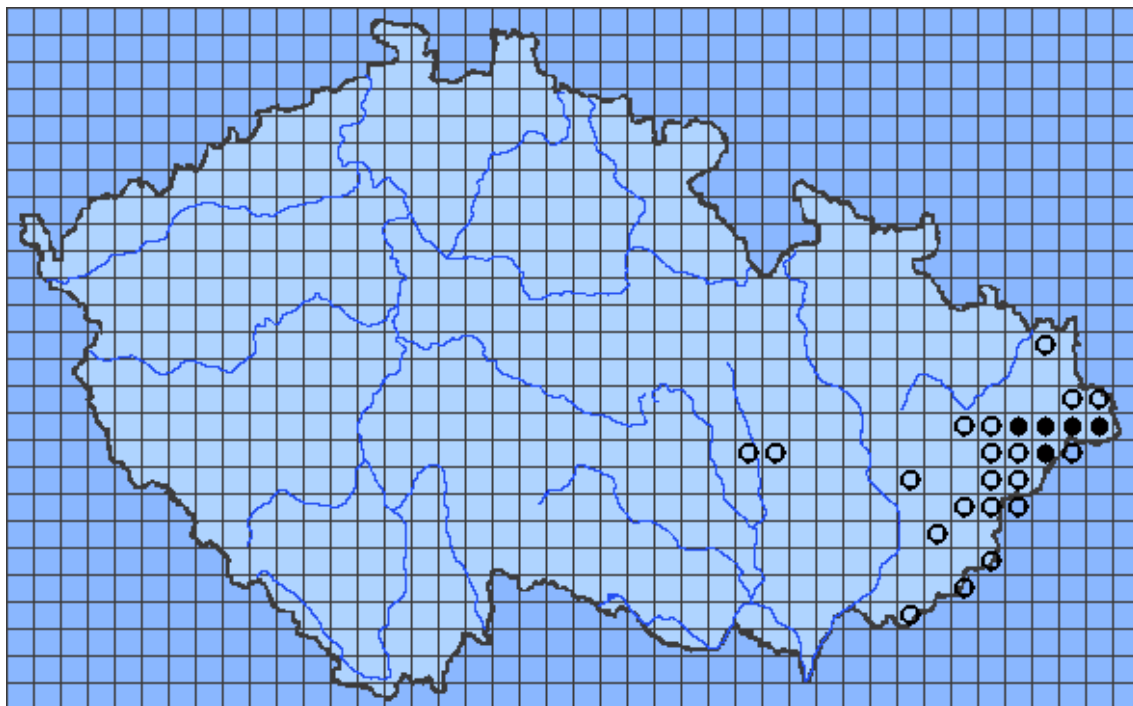
5.3.4.2.Pachové oplocenky

Jedná se o pěnu, uvolňující pach predátorů velkých býložravců, např. medvěda. Tento pach má zvířata odradit od přecházení v místě pachové oplocenky. Proto se tato umísťuje na nepřehledná místa komunikací . (HROUZEK, K., 2011) Pěna se nanáší na dřevěné kolíky, nebo přímo na svodidla.(SVATOŠOVÁ, J. 2011)

5.4. Medvěd hnědý (*Ursus arctos* Linnaeus, 1758)

5.4.1. Rozšíření

5.4.1.1. Česká republika

Obrázek 3: Rozšíření medvěda v České republice (ANDĚRA, M., f2011)

- stálý výskyt
- občasný/dočasný výskyt

Pokrytí sítě (stálé rozšíření) 1% (ANDĚRA, M.; ČERVENÝ, J.; BARTOŠOVÁ, D.; KOUBEK, P. 2004)

5.4.1.1. Svět – obrazová příloha

(Obr. 11)

5.4.2. Ochrana

vyhláška: kriticky ohrožený (PLESNÍK, J., 2003)

Červený seznam ČR: kriticky ohrožený¹³ (PLESNÍK, J., 2003)

¹³ Vulnerable (VU) (IUCN 2010)

Bernská smlouva¹⁴ II – přísně chráněný druh (COUNCIL OF EUROPE 1979a)

Habitat directiv¹⁴ II - druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních území ochrany,(NATURA 2000 (TRNKA, F., 2011)) (RADA EVROPY, 1992)

Cites¹⁵: II (CITES 1995)

5.4.3. Příčiny vzniku škod

Můžeme říct, že škody způsobené velkými šelmami nejsou příliš vysoké (tvoří méně než 1% ztrát na hospodářských zvířatech (BUFKA, L.; ČERVENÝ, J.; KOUBEK, P. 1998). Jsou však na ně často sváděny i ztráty z jiných důvodů, např. napadení psy .

5.4.3.1. Synantropní medvědi

Jedné se o jedince, kteří si zvyknou na lidskou přítomnost a vyhledávají kontejnery jako snadný zdroj potravy. (Šelmy.cz, a2008) Nicméně u nás se takový jedinec vyskytl pouze v roce 2000 na Vsetínsku. (Šelmy.cz, a2008) Tento „Míša z Brodské“ způsobil škody ve výši 192 620 Kč. (ČERVENÝ, J.; KOUBEK, P., 2006) Kvůli jeho abnormálnímu nedostatku plachosti se předpokládá, že se jednalo o jedince uprchlého ze zajetí (ŠELMY.CZ, a2008)

5.4.4. Zamezení vzniku škod

5.4.4.1 Noční uzavírání stád

Toto opatření je ze zákona povinné, stejně jako hlídání pastevcem či pasteveckým psem nebo ochrana stáda elektrickým ohradníkem. Bez těchto opatření není možné nárokovat náhradu škody (viz. kapitola 4.1)

¹⁴ Směrnice Rady Evropských společenství 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Plesník, J. 2003)

¹⁵ Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)(Beneš, J., 2009)

5.4.4.2 Víceliniové elektrické ohradníky

Elektrické ohradníky se používají na ochranu stád a včelínů. (WWF/SWS/Econnect, 2007) Nejedná se však o klasický elektrický ohradník používaný běžně k oplocení pastvin, ale o ohradník síťový. Tento ohradník se musí instalovat nejméně 20 metrů od košáru ¹⁶. Jinak by mohlo dojít k tomu, že se při příchodu šelmy zvířata vyděsí a ohradník protrhnou. (RULFOVÁ, A., 2007).

5.4.4.3. Hlídání stád pastevcem se psem

Trvalá přítomnost ovčáckého psa je účinnou obranou stáda v oblastech s výskytem velkých šelem. (ONDRUCH, T., 2003) Navíc je hlídání psem nebo oplocení podmínkou pro uznání náhrad škod způsobených zvláště chráněnými živočichy. (ČESKÁ REPUBLIKA 2000)

5.4.4.5. Pastva s dospělým hovězím dobytkem

Samice masných plemen skotu s telaty aktivně útočí na šelmy. Proto mohou při kombinované pastvě sloužit jako ochrana ovcí proti velkým šelmám. (ŠVÉDA, J.,?)

5.4.4.6. Plašení hlukem a světlem

Problémem tohoto typu ochrany stád je, že šelmy si na toto rušení poměrně rychle zvykají. (RULFOVÁ, A., 2007)

5.4.4.7. Speciální kontejnery

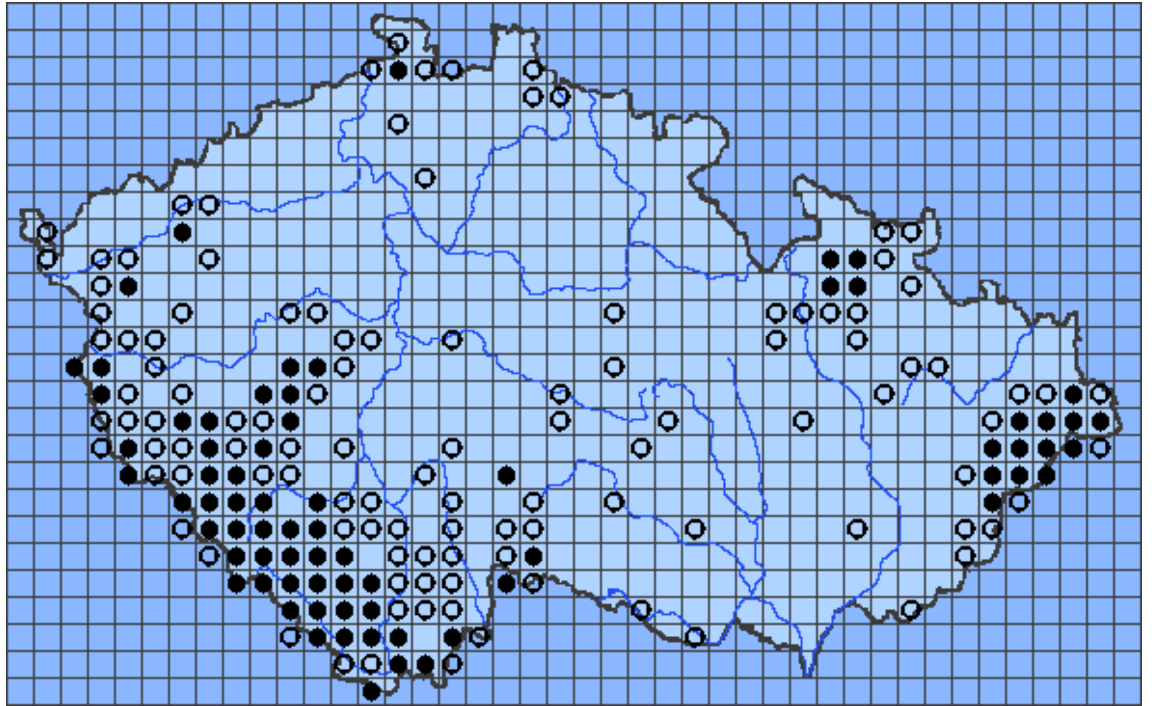
Jedná se o kontejnery, které je možné uzamknout a upevnit do země, což medvědů zamezuje je převrátit a vniknout do nich. (MEDVEDE NA SLOVENSKU, 2007)

¹⁶ lehká přenosná ohrada pro ovce()

5.5. Rys ostrovid (*Lynx lynx* Linnaeus, 1758)

5.5.1. Rozšíření

5.5.1.1. Česká republika

Obrázek 4: Rozšíření rysa v České republice (ANDĚRA, M. c2011)

- stálý výskyt
- občasný/dočasný výskyt

Pokrytí sítě (stálé rozšíření) 12% (ZICHA, O. b2011)

5.5.1.2. Svět – obrazová příloha

(Obr. 12)

5.5.2. Ochrana

vyhláška: silně ohrožený (PLESNÍK, J., 2003)

Červený seznam ČR: ohrožený¹⁷ (PLESNÍK, J., 2003)

IUCN: Málo dotčený (PLESNÍK, J., 2003)

¹⁷ EN – endangered (IUCN 2010)

Bernská smlouva: III – chráněný druh (COUNCIL OF EUROPE, 1979b)

Habitat directiv :II - druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních území ochrany,(NATURA 2000 (TRNKA, F., 2011)) IV - druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních území ochrany, druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, které vyžadují přísnou ochranu, (PLESNÍK, J., 2003)

Cites: II(CITES 1995)

5.5.3. Příčiny vzniku škod

viz medvěd

5.5.4. Zamezení vzniku škod

5.4.4.1.Ohrada

V případě, že není použit elektrický ohradník, lze použít ohrazení pastviny. Toto ohrazení musí ale dosahovat výšky víc než 180 cm, aby ji vlk a rys neměly možnost přeskočit.. Proti medvědovi je však neúčinná. (RULFOVÁ, A., 2007)

5.5.4.2. Ochrany límec se zvoncem

Límec slouží jednak jako mechanická ochrana před uchopením kořisti za hrdlo nebo týl, jednak jako způsob pachového a zvukového zastrašení.(KOUBEK P., ČERVENÝ J. & BUFKA L., 1998)

5.4.4.1 Noční uzavírání stád

viz. medvěd

5.4.4.2 Víceliniové elektrické ohradníky

viz. medvěd

5.4.4.3.Hlídání stád pastvcem se psem

viz. medvěd

5.4.4.5. pastva s dospělým hovězím dobytkem

viz. medvěd

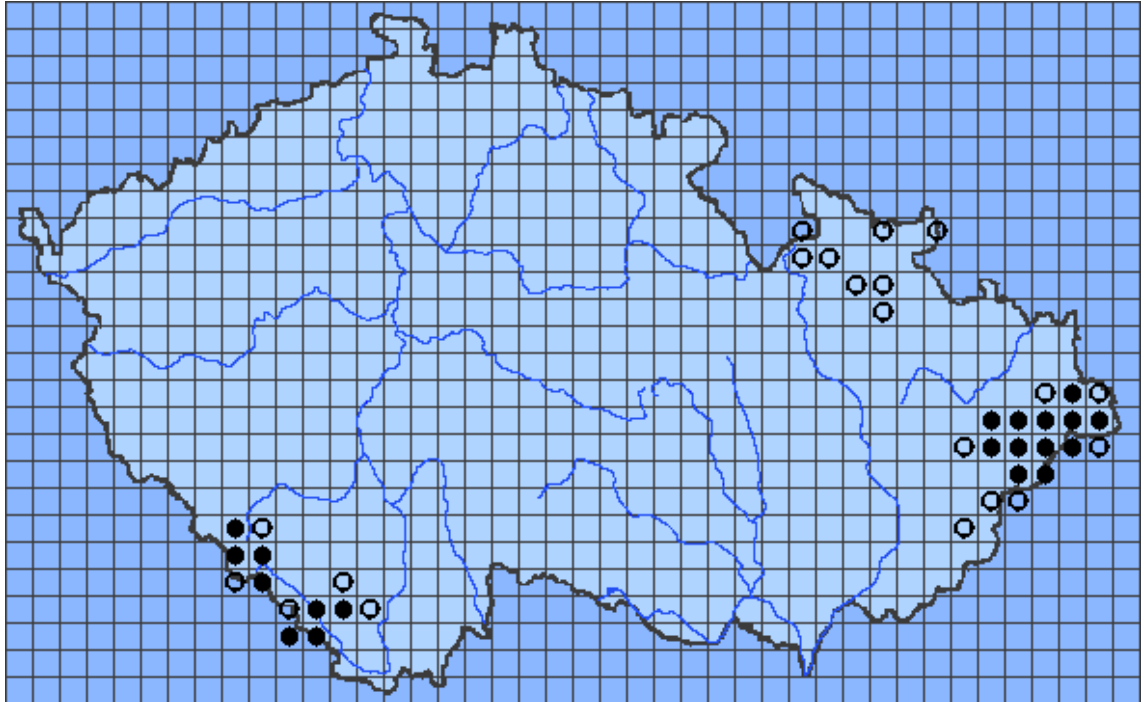
5.4.4.6. Plašení hlukem a světlem

viz. medvěd

5.6. Vlk obecný (*Canis lupus* Linnaeus, 1758).

5.6.1. Rozšíření

5.6.1.1. Česká Republika

Obrázek 5: Rozšíření vlka v České republice (Anděra, M. d2011)

- stálý výskyt
- občasný/dočasný výskyt

Pokrytí sítě (stálé rozšíření): 4% (Zicha, O. c2011)

5.6.1.2. Rozšíření ve světě – obrazová příloha

(Obr. 13)

5.6.2. Ochrana

vyhláška: kriticky ohrožený (PLESNÍK, J., 2003)

Červený seznam ČR: kriticky ohrožený¹⁸ (PLESNÍK, J., 2003)

IUCN: Málo dotčený (PLESNÍK, J., 2003)

¹⁸ CR – critically endangered (IUCN 2010)

Bernská smlouva¹⁹ II – přísně chráněný druh (COUNCIL OF EUROPE 1979a)

Habitat directiv¹⁹ II - druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních území ochrany,(NATURA 2000 (TRNKA, F., 2011)) IV - druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, které vyžadují přísnou ochranu, (RADA EVROPY, 1992)

Cites: II(CITES 1995)

5.6.3. Příčiny vzniku škod

viz. medvěd

5.6.4. Zamezení vzniku škod

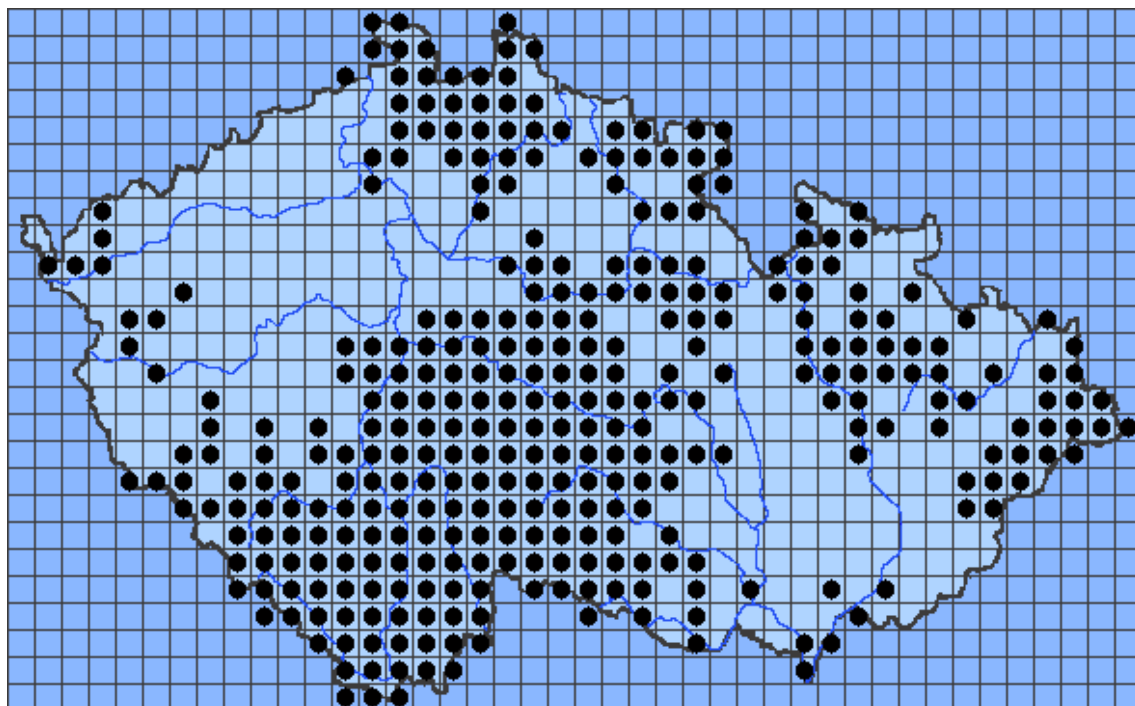
Viz rys

¹⁹ Směrnice Rady Evropských společenství 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Plesník, J. 2003)

5.7. Vydra říční (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758)

5.7.1. Rozšíření

5.7.1.1. Česká republika

Obrázek 6: Rozšíření vydry v České republice (ANDĚRA, M. e2011)

- stálý výskyt
- ◐- občasný/dočasný výskyt

Pokrytí sítě (stálé rozšíření): 55% (ROCHE, K., 2004)

5.7.1.1.Svět – obrazová příloha

(Obr. 14)

5.7.2. Ochrana

vyhláška: silně ohrožený (PLESNÍK, J., 2003)

Červený seznam ČR: zranitelný²⁰ (PLESNÍK, J., 2003)

²⁰ VU Vulnerable (IUCN 2010)

IUCN: Zranitelný (PLESNÍK, J., 2003)

Bernská smlouva II – přísně chráněný druh (COUNCIL OF EUROPE, 1979b)

Habitat directiv II - druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních území ochrany, (NATURA 2000 (TRNKA, F., 2011)) (RADA EVROPY, 1992)

Cites: I (CITES 1995)

5.7.3. Příčiny vzniku škod

Příčiny vzniku škod u vydry jsou podobné jako u kormorána – přerybnění a nepřírozená obsádka rybníků.

5.7.4. Zamezení vzniku škod

5.7.4.1. Zvětšení diverzity a snížení density rybí obsádky

Pokud je vodní nádrž zaplněna pouze jednodruhovou populací tržních ryb, nemá vydra v podstatě jinou možnost než tento druh lovit. V případě zvýšení diverzity přidáním meších, tzv. "plevelných" druhů žijících v hejnech se škody zmenší, protože bude lovit jak plevelné, tak komerční druhy. (ALKA 2010, ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010).

Snížení density je důležité z více důvodů. Přerybněná nádrž nejenže vydru přitahuje, ale také zjednodušuje vydře přístup k potravě. Snížený přísun kyslíku v takovéto nádrži nutí ryby aktivovat a vyhledávat místa s dostatkem kyslíku, např. přítokovou oblast. Nakupení ryb velmi rychle přiláká vydry, navíc může docházet i k nadbytečnému zabíjení. (ALKA 2010)

5.7.4.2. Úprava litorálního pásma

Ochranou vegetace v litorálním pásmu²¹ a zlepšením podmínek pro zde žijící druhy se vytváří alternativní zdroj potravy pro vydra a tím se snižují ekonomické ztráty na rybách. (ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010)

5.7.4.3. Elektrický ohradník

Tento způsob ochrany je vhodný zejména pro menší nádrže. Ohradník se pokládá dvojité ve výšce 15 a 25 cm nad zemí. Jako nejlepší se osvědčilo pletivo 70 – 100 cm vysoké s oky 70 x 60mm. (ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010)

5.7.4.4. Oplocení

V případě oplocení nádrže se doporučuje plot o výšce alespoň 100cm, s oky o maximální velikosti 60mm, zapuštěné 20 až 30 cm pod zem, aby se zabránilo podhrabání. Kanály a potrubí vedoucí do nádrže je třeba opatřit mříží. (ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010)

5.7.4.5. Zakrývání otvorů na zamrzlých rybnících

Na místech, kde se v nádrži v největším množství zdržují komerční druhy ryb, je možné otvor zakrývat nebo ohrazovat pletivem o stejných parametrech jako pro oplocení. V případě dostatečné obsádky plevelnými druhy je možno vysekávat další otvory u břehu, kde se tyto zdržují a kde k nim tedy bude mít vydra přístup. (ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010)

5.7.4.6. Další opatření k zlepšení obsádky mimo komerční nádrže

Revitalizace tůní, prevence znečištění, úpravy ke zlepšení migrace a rozmnožování ryb. Všechna tato opatření vedou k menšímu zaměření

²¹ Zóna na okraji jezera nebo oceánu, střídavě suchá a zaplavovaná. (PŘÍRODA.CZ, b2007)

vydry na komerční nádrže. (POLEDNÍK, J. 2008; ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010)

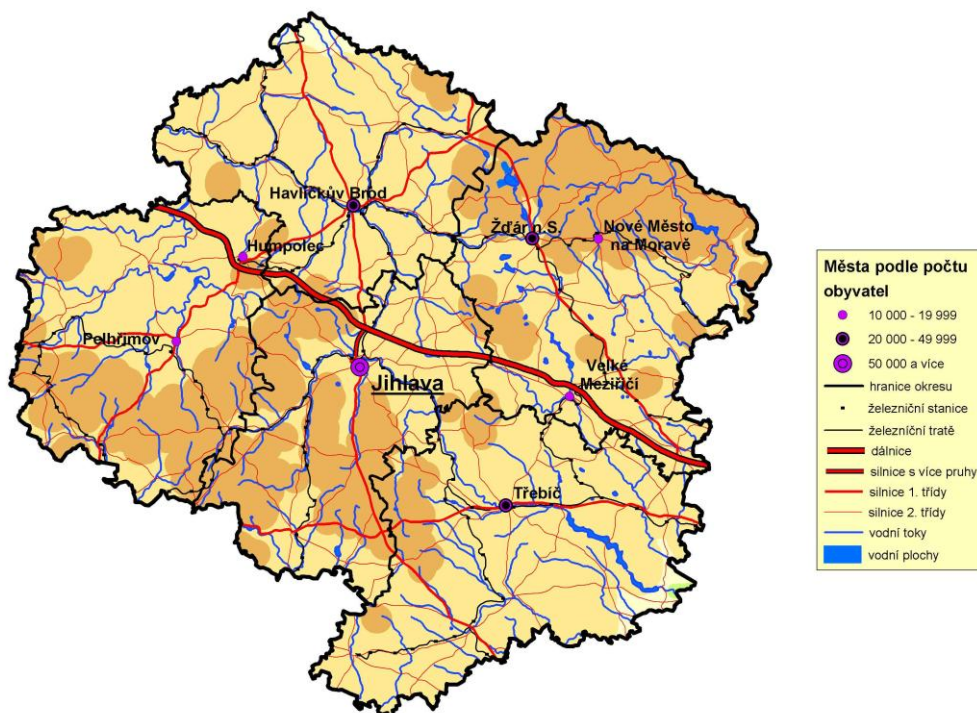
5.7.4.7.Pachové plašiče

Jedná se o chomáč lidských vlasů, případně o trus predátora (vlk). Při pokusech s vydrami chovanými v zajetí byla metoda úspěšná u vyder ve volné přírodě však nefunguje (ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010).

5.7.4.8.Zvukové a zrakové plašiče

Rybáři se často pokoušejí odehnat vydru pomocí zvuků (např.hrací přáníčka), nebo klasických strašáků. Problém je, že vydry si na tyto plašiče poměrně rychle zvyknou. (POLEDNÍK , L., et al. 2008 ; ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU, 2010 ; ALKA, 2010))

6. Situace v kraji Vysočina za období 2000 – 2009

Obrázek 7: Mapa kraje Vysočina (Český statistický úřad, 2006)

Z druhů, zahrnutých v zákoně 115/2000 Sb., se v kraji Vysočina vyskytují pouze vydra říční a kormorán velký. Bobr krajem pouze migruje a za dobu platnosti zákona za něj nebyly vyplaceny žádné náhrady.

Během celého pozorovaného období byla většina žádostí podána na škody způsobené vydrou (obr.8), stejně tak za ní byla většina vyplacené částky (obr. 9). Jedná se však o rozdíl asi 8%, zatímco v celorepublikovém měřítku jsou škody způsobené kormoránem víc než třikrát větší než škody způsobené vydrou. (viz kapitola Situace v České republice).

V letech 2000 – 2002 nebyly v kraji vyplaceny žádné náhrady, od roku 2003 výše náhrad stoupá. K poklesu výše škod způsobených kormoránem došlo v letech 2004 a 2007, u vydry je to pouze v roce 2008. (Obr. 10) K zjištění důvodů, proč v těchto letech došlo k poklesům, by bylo potřeba důkladnější zkoumání. Nicméně za důvod celkového stoupaní výše škod považují jak zvyšování velikosti populace vydry a kormorána i zvyšující se informovanost o zákoně 115/2000 Sb., čemuž by nasvědčoval i fakt, že první rok nebyly v ČR vyplaceny žádné náhrady.

Při porovnání s kraji, v kterých se podle Nadace pro vydru vyplácely náhrady za škody způsobené vydrou, a které se mi podařilo kontaktovat, je Vysočina ve výši náhrad třetí. (Graf 5.) Stejně je to v případě kormorána. (Graf 6.) Nepodařilo se mi bohužel kontaktovat všechny kraje.

7. Situace v České republice (Obr. 13)

Nejvyšší finanční částky za škody způsobené zvláště chráněnými živočichy jsou v České republice vypláceny za škody způsobené kormoránem. Důvodů je zřejmě několik: Kormorán žije a loví v hejnech (HORÁČEK, M., 2011), zatímco ostatní druhy, uvedené v zákonu 115 (s výjimkou vlka) jsou samotářská. Zadržet neexistuje v podstatě žádný účinný způsob, jak škody snižovat (viz kapitola 5.2). Za třetí je našim územím relativně velký počet kormoránů, a to hlavně díky nehnízdícím jedincům, kteří na našem území zimují (HORÁČEK, M., 2011).

Druhá ve výši evidovaných a uplatňovaných škod je vydra, i když částky za ni vyplacené, jsou proti kormoránovi v průměru méně než třetinové.

Nejmenší škody naopak způsobuje medvěd. Většinu let od zavedení zákona nebyly zaznamenány žádné škody způsobené tímto živočichem. V případech, kdy medvěd nějakou škodu způsobil, se pravděpodobně jednalo o tzv.: synantropního jedince - viz případ „Míši z Brodské“ (BUFKA, L.; ČERVENÝ, J.; KOUBEK, P. 1998).

8. Diskuze

Způsob, jakým se řeší problematika náhrad škod způsobených zvláště chráněnými živočichy v České republice, je v podstatě totožná se způsobem řešení na Slovensku. Jediným rozdílem je, že slovenská legislativa nevyžaduje po osobách, jejichž majetek byl poškozen, žádné zabezpečení tohoto majetku jako podmínku pro vyplacení náhrady škod. (Náš zákon vyžaduje u dobytka zabezpečení elektrickým ohradníkem, hlídání pastevcem či pasteveckým psem, případně se musí v době škody nacházet v uzavřeném objektu. U ryb je podmínkou oplocení a zabezpečení vtoku a odtoku mříží proti vniknutí vydry.)

Naproti tomu v Polsku je zákon více zaměřen na preventivní opatření proti vzniku škod. Majitelé pozemků, na kterých hrozí vznik škod od zvláště chráněných živočichů určených zákonem o ochraně přírody 880/2004 S.b., mohou požádat regionální orgán ochrany přírody nebo příslušný národní park o provedení opatření na ochranu hospodářských zvířat nebo plodin. Tyto zásahy jsou financované z rozpočtu příslušné organizace. Nezažádá-li majitel o tyto opatření, nebo pokud s nimi nesouhlasí, nebude mu náhrada vyplacena.

V Německu je tato problematika řešena federálním zákonem o lovu. Vyplácí se zde pouze náhrady za škody způsobené na zemědělské půdě, což znamená škody způsobené velkými býložravci. Ve spolkové republice Sasko dále funguje program „NAK”, jehož součástí je tzv.: „Otter Bonus”. Tato dotace o výši 200 Euro na hektar rybníku a rok podporuje taková opatření jako je např.: nezasahování do břehových porostů, což může mít za následek snížení škod způsobených vydrou, neboť právě v litorálním pásu může hledat potravu, čímž se sníží množství tržních ryb, které uloví. V Bavorsku pak existují dvě směrnice (směrnice Bavorského ministerstva zemědělství O podpoře rybářského hospodářství a směrnice Ministerstva pro životního prostředí, zdraví a ochranu spotřebitelů Pro podporu opatření na ochranu přírody a ochranu druhů), které čmožňují získat dotace na oplocení vodních ploch proti vydře.

Ve spolkových republikách Bavorsko a Sasko se také řeší škody způsobené vlkem, ne však legislativním způsobem, ale kompenzacemi od nevládní organizace „Společnost na ochranu vlků”.

Podle mého názoru by se v české legislativě, podobně jako v Polsku, měla řešit možnost dotací preventivních opatření, případně i podmíněnost vyplacení

náhrad škod těmito opatřeními. Podle odpovědí, které jsem získala od rybářských podniků převážně z kraje Vysočina (viz. příloha), jsou totiž tato preventivní opatření velmi málo využívána.

Rybářské podniky jsem vybrala z toho důvodu, že v kraji Vysočina se z druhů, zahrnutých v zákoně 115/2000 S.b. vyskytují pouze vydra a kormorán, a oba tyto druhy způsobují škody na rybách.

Dotazovaní rybáři nepovažují zákon 115/2000 S.b. za dostačující. Vydru i kormorána často označují za přemnožené nebo na hranici únosnosti. Jako řešení vidí vyzařezání kormorána se seznamu zvláště chráněných živočichů, někteří navrhují zavedení regulačního odstřelu i vydry. Z preventivních opatření jsou využívány u vydry pouze oplocení a použití mříže na přítoku a odtoku (obojí je považováno za problematické), u kormorána pak plašení a odstřel.

Myslím si, že v případě kormorána by bylo možné k vyjmutí ze seznamu zvláště chráněných druhů přistoupit, avšak pouze za předpokladu, že původní česká populace bude chráněna jiným způsobem, např.: vytvořením chráněných území v místech jejich hnízdění. Většina škod je totiž způsobována migrující populací ze severu evropy.

Na druhou stranu u vydry existuje mnoho dalších způsobů snižování škod (viz. kapitola 5.7.), které nejsou využívány. Problémem je dle mého názoru nedostatečná informovanost rybářů o těchto možnostech, případně jejich malá motivovanost k využití těchto metod. Právě tento problém by mohlo vyřešit zavedení dotací, případně vázání náhrady škod na používání i jiných preventivních opatření, než je oplocení vodní plochy a zahrazení přítoku a odtoku.

9.Závěr

V České republice je náhrada škod způsobených zvláště chráněnými živočichy řešena zákonem 115/2000 Sb. Ze zkoumaných států má podobný zákon Slovenská republika (prováděcí vyhláška č.24 k zákonu 543/2002) a Polsko (Zákon o ochraně přírody z 16.října 1991). V Německu není tato problematika řešena zákonem o ochraně přírody, ale federálním zákonem o lovu. Podobný způsob řešení má i Rakousko, zde však neexistuje žádný federální zákon, ale pouze lovecké zákony jednotlivých států.

V Rakousku a Německu jsou škody nahrazovány i některými nevládními organizacemi.

Pro Evropskou unii neexistuje žádné jednotné zákonné opatření, které by tuto problematiku řešilo; ta je ponechána v kompetenci legislativy jednotlivých členských zemí.

Z druhů, které jsou zahrnuty v zákonu 115, jednoznačně největší škody způsobuje kormorán velký, druhá je pak vydra říční. Oba tyto druhy se vyskytují v kraji Vysočina.

Kraj Vysočina je krajem s druhými nejvyššími částmi vyplacenými za škody způsobenými vydrou. Nejvyšší náhrady za vydru říční jsou ale vypláceny v Jihočeském kraji.

10. Literatura

ALKA Wildlife - Vydra a škody [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]: Preventivní opatření. Dostupné z WWW: <http://www.alkawildlife.eu/page.php?mx=7_vydra-a-skody&ax=38_preventivni-opatreni&lx=cz&ft=&us=>.

ANDĚRA, M. a2011: Mapa rozšíření *Castor fiber* v České republice In: Zicha O. (editor). Biological Library – BioLib. [cit. 2011-02-16]. Dostupné z WWW : <<http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id60/> >

ANDĚRA, M. b2011: Mapa rozšíření *Alces alces* v České republice In: Zicha O. (editor). Biological Library – BioLib. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id46/>>

ANDĚRA, M. c2011: Mapa rozšíření *Lynx Lynx* v České republice. In: Zicha O. (editor). Biological Library – BioLib. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id61/>>

ANDĚRA, M. d2011: Mapa rozšíření *Canis lupus* v České republice In: Zicha O. (editor). Biological Library – BioLib. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id53/>>

ANDĚRA, M. e2011: Mapa rozšíření *Lutra lutra* v České republice .In: Zicha O. (editor). Biological Library – BioLib. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id62/>>>

ANDĚRA, M. f2011: Mapa rozšíření *Lynx Lynx* v České republice In: Zicha O. (editor). Biological Library – BioLib. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id51/>>

ANDĚRA, M.; ČERVENÝ, J.; BARTOŠOVÁ, D.; KOUBEK, P. 2004: *Současné rozšíření medvěda hnědého (Ursus arctos) v České republice* Praha: LYNX, 35 s.

ANDĚRA, M; ČERNÝ, J. 2004: *Atlas rozšíření savců v České republice IV - Hlodavci, část 3 - Veverkovití, bobrovití, nutriovití*. Praha : Národní muzeum , 76 s. ISBN 80-7036-166-2.

ANONYM. *All acronyms* [online]. 2011 [cit. 2011-04-24]: What does IUCN mean?. Dostupné z WWW: http://www.all-acronyms.com/IUCN/International_Union_for_Conservation_of_Nature_and_Natural_Resources/35465

BÁRTOVÁ, E. 2005: U šumavských lovců lebek. *Respekt*. roč. 16, č. 3, s. Dostupný také z WWW: <<http://www.selmy.cz/clanky/u-sumavskych-lovcu-lebek>>. ISSN 0862-6545.

BEJČEK, V; HUDEC, K; ŠŤASTNÝ, K. 2006: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR*. Vyd. 2. Praha : Aventinum, 464 s. ISBN 978-80-86858-88-3.

BENEŠ, J. *Česká insoekce životního prostředí* [online]. 2009 [cit. 2011-01-05]: Co je to CITES. Dostupné z WWW: <<http://www.cizp.cz/CITES/Co-je-CITES>>.

BUFKA, L.; ČERVENÝ, J.; KOUBEK, P. 1998: *Velké šelmy v naší přírodě*. Vyd. 1. ? : Koršach, 32 s. ISBN 80-900346-8-3.

BUFKA, L; ČERVENÝ, J ; KOUBEK, P. 2005: Velké šelmy v České Republice. I. Mýty a skutečnost. *Vesmír*. roč. 84, č. 11, s. 656–663. ISSN 1214-4029.

ČERVENÝ J., BARTOŠOVÁ D., ANDĚRA, M., KOUBEK P., 2004: Současné rozšíření medvěda hnědého (*Ursus arctos*) v České republice. *LYNX* (Praha), n. s., 35: 19-26.

ČERVENÝ, J. 2006: Myslivec a rys, dva lovci a jedna kořist - srnčí zvěř.. *Svět myslivosti*. roč. 7., č.3., s. 8-11. ISSN 1212-8422.

ČERVENÝ, J.; KOUBEK, P. 2006: Medvěd je opět stálým druhem naší zvěře. *Svět myslivosti*. roč. 7, č. 11., s. 6-8. ISSN 1212-8422.

ČESKÁ REPUBLIKA. 1992: 395 Vyhláška mimisterstva životního prostředí České republiky ze dne 11. června 1992, kterou se provádí některá ustanovení

zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. In *Sbírka zákonů*. částka 80, s. 2212-2246. ISSN 1211-1244.

ČESKÁ REPUBLIKA. 2000: Zákon ze dne 5. dubna 2000 o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. In *Sbírka zákonů*. částka 35, s. 1612-1616. ISSN 1211-1244.

ČESKÁ REPUBLIKA. 2004: 100 Zákon ze dne 10. února 2004 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulování obchodu s nimi a dalších opatření k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s chráněnými živočichy). In *Sbírka zákonů*. částka 32, s. 1523-1541. ISSN 1211-1244.

ČESKÁ REPUBLIKA. 2006: Zákon ze dne 25. dubna 2006 o úrazovém pojištění zaměstnanců. In *Sbírka zákonů*. částka 85, s. 3247 - 3308. ISSN 1211-1244.

ČESKÁ SPOLEČNOST ORNITOLOGICKÁ. [online]. 2011 [cit. 2011-02-01]: Kormorán velký - kontroverzní ptačí druh. Dostupné z WWW: <<http://scienceworld.cz/aktuality/kormoran-velky-kontroverzni-ptaci-druh-6220>>.

ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]: Preventivní opatření. Dostupné z WWW: <<http://www.vydry.org/index.php?categoryid=33>>.

CITES. 1995: Checklist of mammals listed in the CITES appendices. In *Joint Nature Conservation Committee Report*. no. 235, s. 1-114. Dostupný také z WWW: <<http://www.archive.org/stream/checklistofbirds95wcmc#page/n3/mode/2up>>. ISSN 0-86139-336-8.

COUNCIL OF EUROPE. 1979a: Convention on the conservation of european wildlife and natural habitats : Appendix II. In *European Treaty Series*. No. 104, s. 11-19.

COUNCIL OF EUROPE. 1979b: Convention on the conservation of european wildlife and natural habitats : Appendix II. In *European Treaty Series*. No. 104, s. 20-23.

CULKOVÁ , M. 2004: *Rybáři versus vydra říční*. Olomouc, Bakalářská práce. Univerzita Palackého, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí.

ENVIWEB. [online]. 2005 [cit. 2011-03-27]. Povolte odstřel chráněných kormoránů, žádají rybáři kraj. Dostupné z WWW: <<http://www.enviweb.cz/clanek/priroda/51661/povolte-odstrel-chranenych-kormoranu-zadaji-rybari-kraj>>.

EVROPSKÁ UNIE. 1999: Council regulation (EC) No 1257/1999 of 17 May 1999 on support of rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and amending and repealing certain Regulations . In *Official Journal of the European Communities*. no.1257, s. 80-102.

EVROPSKÁ UNIE. 2006: Dohoda o ochraně euro-asijských stěhovavých ptáků. In *Úřední věstník Evropské unie*, částka L 345, s. 26-72.

HOMOLKA, M. 2000: Los evropský (*Alces alces*) v ČR a jeho šance na přežití v kulturní krajině. *Ochrana přírody*. roč. 55, č. 7, s. 195-199. Dostupný také z WWW: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/res/data/003/000433.pdf>>. ISSN 1210-258X.

HROUZEK, K. 2011: K účinnosti pachových ohradníků u silnic. *Myslivost*. roč. 59, č. 3., s. 76. ISSN 0323-214X.

HYGNSTORM, S; LARSON, G; TIMM, R. *Internet center for wildlife damage managment* [online]. 2005 [cit. 2010-11-19]: Beaver, *Castor canadensis*, damage managment and control information. Dostupné z WWW: <<http://icwdm.org/handbook/rodents/beavers.asp>>.

INSTITUT EKOLOGIE A CHOVU ZVĚŘE s. r. o, 2010: *Harmonizace vztahu populace bobra evropského a stavu prostředí*. Praha : Lesy České republiky, 95 s.

INTERNATIONAL UNION FOR CONSERVATION OF NATURE AND NATURAL RESOURCES. *The IUCN Red List of Threatened Species* [online]. 2010 [cit.

2011-04-24]: IUCN Red List Status. Dostupné z WWW:

<<http://www.iucnredlist.org/initiatives/mammals/analysis/red-list-status>>.

KOLEKTIV AUTORŮ, 1987: *Malá československá encyklopedie VI.*. Vyd. 1.

Praha : Academia, 928 s

KOLEKTIV AUTORŮ, 1998: *Filosofický slovník*. Vyd. 2. Olomouc :

Nakladatelství Olomouc, 464 s. ISBN 80-7182-064-4.

KUČEROVÁ, M; NOVÝ, J. 2001: *Vydra říční a rybářství*. Vyd. 1. Třeboň : Český nadační fond pro vydru, 13 s.

KUTAL, M. 2009: Význam velkých šelem a jejich vliv na kořist : I. Početnost – jak moc regulují šelmy svou hlavní kořist? . *Svět myslivosti*. roč. 10, č. 12, s. 12.

Dostupný také z WWW: <<http://www.selmy.cz/clanky/vyznam-velkych-selem-a-jejich-vliv-na-korist/>>. ISSN 1212-8422.

LINNELL, J; ERICSON, M., 2009: *Soužití s velkými šelmami : náročný úkol i příležitost*. Vyd. 1. Olomouc : Hnutí DUHA, 62 s. ISBN 978-80-254-4620-1.

MAKOŇ, K. *Záchraná stanice živočichů Plzeň* [online]. 2010 [cit. 2010-11-20]:

Kormoráni po 125. Dostupné z WWW:

http://www.desop.cz/index.php?view=article&id=256%3A170210-kormorani-po-125&option=com_content&Itemid=108%29

MEDVEDE NA SLOVENSKU.[online]. 2007 [cit. 2011-03-27]. Kontajner

nedostupný medveďom. Dostupné z WWW:

<<http://www.medvede.sk/index.php?action=kontajner>>.

MRKVA, R. 2001: Škody způsobené loupáním a ohryzem jelení zvěře rostou.

Lesnická práce. roč. 80., č.4., s. 164-167. Dostupný také z WWW:

<<http://lesprace.silvarium.cz/content/view/1281/87/>>. ISSN 0322-9254.

MULLER-SCHWARZE , D. ; SUN, L. 2003: *The Beaver : Natural History of a Wetlands Engineer*. Cornell : Cornell University Press, 190 s. ISBN

080144098X.

ONDRUCH, T. 2003: *Pasme ovce, Valaši : informace pro chovatele ovcí*. 2. upravené vydání. Rožnov pod Radhoštěm : ČSOP Salamandr, 40 s.

PLESNÍK, J, et al. 2003: *Červený seznam ohrožených druhů České republiky : Obratlovci*. Praha : Příroda, 184 s. ISBN 80-86064-33-6.

POLEDNÍK , L., et al. 2008: *Záchrany Program - program péče pro vydru říční (Lutra lutra) v České republice v letech 2005-2015*. . : AOPK ČR, 78 s.

POLEDNÍK, L. at al. 2005: *Záchrany Program - program péče pro vydru říční (Lutra lutra) v České republice v letech 2005-2015* Nепublikováno , 85 s.

POLSKO. 2004: Ustawa o ochronie przyrody. In *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. Nr. 92, s. 880-963.

PRIMACK, R. B; KINDLMAN, P; JERSÁKOVÁ, J. 2001.: *Biologické principy ochrany přírody*. Vyd. 1. Praha : Portál, 352 s. ISBN 80-7178-552-0.

PŘÍRODA.CZ [online]. a2007 [cit. 2010-05-12]: Význam slova "škodlivý druh". Dostupné z WWW: <<http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=644%29>>. ISSN 1801-2787.

PŘÍRODA.CZ.[online]. b2007 [cit. 2010-05-12]: Význam slova 'Litorální zóna (pobřežní pásmo)'. Dostupné z WWW: <<http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=644%29>>. ISSN 1801-2787.

RADA EVROPY. 1992: Příloha II. In *SMĚRNICE RADY 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin*. L0043, s. 23-48.

ROCHE, K. 2004: *Scientific report of the Czech Otter Project 1988-2004*., Nепublikováno, 166 s.

RULFOVÁ, A. *PŘÍRODA.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-10-16]: Velké šelmy žijící v ČR a jejich ochrana - 2 díl. Dostupné z WWW: <<http://www.priroda.cz/clanky.php?detail=869>>.

HORÁČEK, M. *CHYTEJ.CZ* [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]: Problém jménem kormorán. Dostupné z WWW: <<http://www.chytej.cz/clanky/1004/problem-jmenem-kormoran/>>.

RYBÁŘ, J. *Ekolist* [online]. 2011 [cit. 2011-04-19]: Příběh zkrvavených řek aneb Co dělat s „nepřítelem“ kormoránem. Dostupný z WWW: <<http://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/pribeh-zkrvavenych-rek-aneb-co-delat-s-nepritelem-kormoranem>>.

ŠELMY.CZ [online]. a2008 [cit. 2010-12-03]: Jsou medvědi nebezpeční. Dostupné z WWW: <<http://www.selmy.cz/medved/jsou-medvedi-nebezpecni/>>.

ŠELMY.CZ [online]. b2008 [cit. 2010-12-03]: Lov a potrava vlka obecného. Dostupné z WWW: <<http://www.selmy.cz/vlk/lov-a-potrava-vlka-obecneho/>>.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. 2003: 24. vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 9. januára 2003, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2003 Z.z. o ochrane prírody a krajiny . In *Zbierka zákonov*. částka 13, s. 162-346.

SMEP 3.1 [online]. 2003 [cit. 2011-04-25]. Index of terms. Dostupné z WWW: <http://etext.czu.cz/php/skripta/rejstrik_full.php?id=3&titul_key=76>.

STEJSKAL, J. *Ekolist* [online]. 2008 [cit. 2011-04-19]: Jaroslav Červený: Živočišné invaze – problem jsou vždy způsobeny nedbalostí nebo nepozorností člověka. Dostupný z WWW: <<http://ekolist.cz/cz/publicistika/rozhovory/jaroslav-cerveny-zivocisne-invaze-problemy-jsou-vzdy-zpusobeny-nedbalosti-nebo-nepozornosti-cloveka>>.

STÝBLO, P. 2005: *Ochrana velkých šelem v České republice*. Vyd. 1. Praha: Český svaz ochránců přírody – Ústřední výkonná rada. 100 s. ISBN 80-86770-09-5.

SUCHOMEL, J. 2008: Škůdci v porostech lužních lesů – bobr a kopytníci. *Lesnické práce*. roč. 87, č.8, s. 19-21. ISSN 0322-9254.

SVATOŠOVÁ, J. [online]. 2011, [cit. 2011-04-25]: Vysočina zdvojnásobí počet kilometrů krajských silnic chráněných pachovými ohradníky. *Regiony ČR*
Dostupný z WWW: <<http://www.regiony-cr.cz/view.php?navezclanku=vysocina-zdvojnaso-bi-pocet-kilometru-krajskych-silnic-chranenych-pachovymi-ohradniky&cislocclanku=2011040292&rstema=206&rsstat=5&rskraj=13&rsregion=23>>.

ŠVÉDA, J. ? *Pastevní technika*. Náměšť nad Oslavou : EPOS, 4 s.

TOMÁŠKOVÁ, L. 2009: Zákon č.115/2000 Sb – nástroj k odstraňování konfliktů mezi ochranou přírody a hospodářskými subjekty. ***Ochrana přírody***. roč. 64 , č.6.

URSUS,CZ-VELKÉ ŠELMY. [online]. 2010 [cit. 2010-07-22]: Vlk (Canis lupus). Dostupné z WWW: <<http://selmy.ursus.cz/vlk/V-ochrana.html>>

WWF/SWS/ECONNECT. *Šelmy.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-04-19]: WWF a SVS - Hon na medvědy nemá opodstatněný. Dostupné z WWW: <<http://www.selmy.cz/clanky/wwf-a-sws-hon-na-medvedy-nema-opodstatneni/>>.

ZAHNER, V. 1998: Biber und Forstwirtschaft. *AFZ-Der Wald : Allgemeine Forst Zeitschrift für Waldwirtschaft und Umweltvorsorge*. roč. 53, č.6., s. 307-308. ISSN 1430-2713.

ZICHA, O. *BioLib.cz* [online]. a2011 [cit. 2011-04-24]: Alces alces (los) - mapa rozšíření. Dostupné z WWW: <<http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id46/>>.

ZICHA, O. *BioLib.cz* [online]. b2011 [cit. 2011-04-24]: Lynx lynx (rys) - mapa rozšíření. Dostupné z WWW: < <http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id61/>>.

ZICHA, O. *BioLib.cz* [online]. c2011 [cit. 2011-04-24]: Canis lupus (vlk) - mapa rozšíření. Dostupné z WWW: < <http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id165/>

11. Příloha

11.1. Dotazníky, rozeslané rybářským spolkům v kraji Vysočina

1. Setkáváte se při Vaší činnosti s problémy způsobenými vydrou / kormoránem?
2. Myslíte si, že zákon 115/2000 Sb. pomáhá tyto problémy řešit?
3. Využíváte nějak možnost náhrady škod podle zákona 115/2000 Sb.? Pokud ano, tak jaké, pokud ne, tak proč.
4. Provádíte nějaká opatření pro zamezení vzniku škod způsobených vydrou/kormoránem?
5. Myslíte si, že vyplácení náhrad škod podle zákona 115/200 řeší dostatečně problematiku konfliktu s vydrou / kormoránem? Pokud NE, co by jste považoval/a za vhodnější řešení.

11.1.1. Rybářství Velké Meziříčí A.S.

1. Ano, každoročně.
2. Ano, částečně
3. Ano, každoročně
4. Plašení, odstřely kormoránů, instalace strašáků na rybnících a sítí na sádkách. U vyder se dají pouze oplocovat menší plochy – pstruhařství. Instalace zábran na odtoku a přítoku je problematická vzhledem k ucpávání vedení vody.
5. Není, určitě by u kormorána jako nepůvodního druhu pomohl celoroční, méně regulovaný odstřel. U vydry by se určitě na území Vysočiny mělo k částečnému regulačnímu odlovu také přistoupit. Každoročně zpracovávané znalecké posudky snížené počty nevykazují.

11.1.2. Rybářství Vysočiny Chotěboř

1. Vydry se na našich rybnících (celkem cca 180 ha – 16 rybníků) vyskytují celoročně. Jejich počet odhadujeme na 20-25 ks. Kormoráni se u nás v menší míře objevují při tahu na jaře – většinou 30-50 ks na cca 3 týdny. A pak hlavně v podzimním tahu – až 300 ks, a nezřídka zůstávají až do zamrznutí rybníků...
2. Zákon řeší problémy jen částečně: dle názorů nejen všech produkčních rybářů, ale i rozumných ochranářů měl být kormorán již dávno vyřazen ze seznamu zvláště chráněných živočichů (minimálně před 10. lety). V celé Evropě je značně přemnožen a způsobuje ohromné hospodářské ztráty.

Rovněž stavy vyder jsou již na některých soustavách na hranici regulace..

3. Ano, 2x ročně u Kraje Vysočina

4. ANO – u kormorána povolené plašení odstřelem. U vydry – pouze oplocení sádek, u rybníků nemožné..

5. Vyplácení náhrad je nedostatečné..!!

Používané metodiky nezohledňují druhotné škody na rybách.. (Prvotní škody = přímá konzumace)

silné stresování ryb predátory – v letním období vliv na nižší přírůstek a náchylnost k chorobám

- v zimním období – rušení při komorování, zvýšené hynutí

snížení celkového přírůstku

vyšší náchylnost k chorobám ryb

úhyny při komorování a následně při oslabení kondice i v jarním období

Tyto druhotné škody jsou v součtu mnohem významnější než samotné požívání predátory, přesto je náhrady téměř neřeší... Proto by bylo vhodné tyto metodiky upravit.

11.1.3. Školního rybářství Protivín, okres Písek, kraj Jihočeský

Nejedná se o rybářský podnik kraje Vysočina, nicméně Jihočeský kraj patří stejně jako kraj Vysočina ke krajům, které řeší problematiku škod způsobených vydrrou a kormoránem, proto tento dotazník v práci ponechám.

1. ANO

2. NE

3. ANO

4. ANO: u vydry na sádkách oplocení, elektrické ohradníky. Kormorán: povolený odstřel, plašení.

5. NE. Problematiku neřeší, výše uvedená vydra a především kormorán se přemnožuje geometrickou řadou. V zahraničí (Francie) dochází díky tomuto přemnožení došlo k totální devastaci volných vod (kormorán se již v těchto oblastech nevyskytuje!!!), jsou zaznamenány první případy

uzavírání rybářských provozů (kormorán si „umí“ nejen doletět, ale také „dokráčet“ pro potravu, tj. podlézá ochranné sítě...

11.1.4. Rybářství Vávrová-Fila

1. S problémy způsobenými vydrou i kormoránem se setkáváme velmi často.

2. Zákon 115/2000 Sb. to dle mého mínění řeší tak, že vlk se nažere a koza zůstane celá.

3. Několikrát jsme využili možnosti náhrady škod, ale nevyřeší to náš problém.

4. Opatření, která by zamezila škody způsobené vydrou nebo kormoránem pro nás téměř neexistují. Poté, co nám kormoráni přes zimu vyčistili celý rybník, můžeme dělat jen to, že rybníky lovíme na podzim a kormoráni se letí nakrmit k našim kolegům.

5. Vyplácení náhrad podle zákona 115/2000 tuto problematiku neřeší. Při poslední žádosti o náhradu škody, jsem se dozvěděla od pracovnice, která dělala posudek na škody, že za vydry můžeme sami, protože máme v rybníku ryby. Kdybychom je tam prý neměli, nechodila by tam vydra. K tomuto závěru by pravděpodobně došel i člověk, který nestudoval vysokou školu. Nějakým výpočtem a pozorováním zjistili, kolik vyder k nám chodí a propočítali, kolik ryb vydra sní. Nikoho už nezajímá, zda jsou ryby v rybníce stresované tím, že v nich loví vydra nebo kormorán. Jsem milovník všech zvířátek, ať jsou chráněné nebo ne. Ale pokud lidé, kteří přírodu a zvířata chrání jen tím, že o tom mluví, tak to nestačí. Na těchto chráněných živočiších by se snad měli podílet všichni lidé, ne jen rybáři. Necht' jsou v přírodě živočichové, kteří se živí rybami, ale ať se na jejich krmi podílejí finančně i ostatní lidé. Znáám hodně lidí, kteří mají rádi zvířata volně žijící v přírodě, ale přestože jsem v přírodě velmi často, nikdy jsem nepotkala nikoho, kdo by je šel nakrmit. My je krmíme, musíme složitě dokládat to, že u nás byli, musíme dokládat to, že jsme ryby koupili nebo nějak **vyprodukovali**, moc nevěřím tomu, že se zjistí, kolik vyder tam bylo, pak si musíme zaplatit posudek a nakonec dostaneme část peněz, které nenahradí škody. My máme situaci o to složitější, že hlavní naší náplní by mělo být vytírání a líhnutí ryb a v řekách, kam jsme jezdili ryby vytírat už žádné nejsou.

11.1.5. Michal Fiala, Třebíč

Hospodaří na cca. 40 hektarech rybníků na okrese Třebíč

1. ANO, s kormoránem

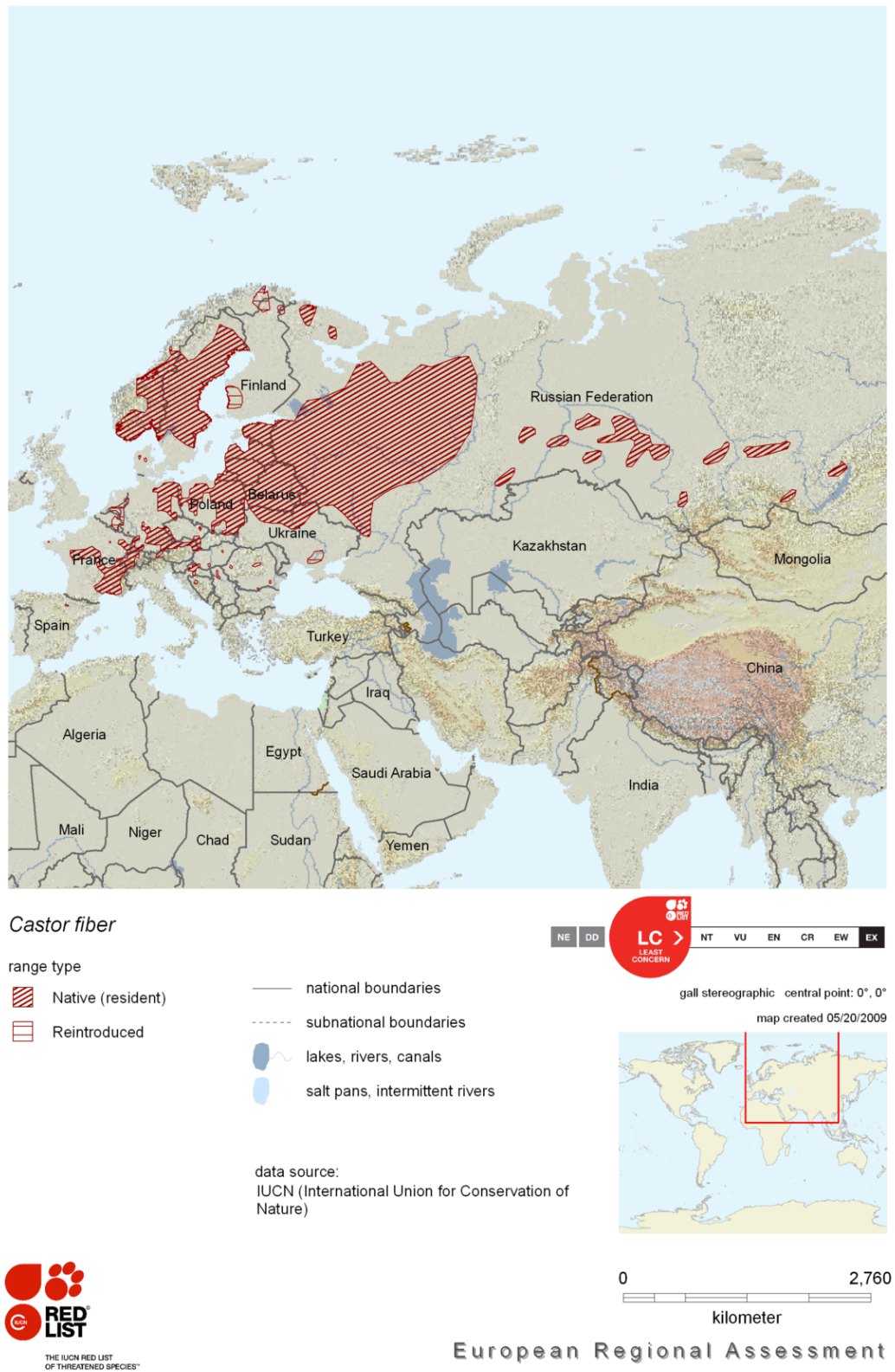
2. Pouze částečně

3. Ano

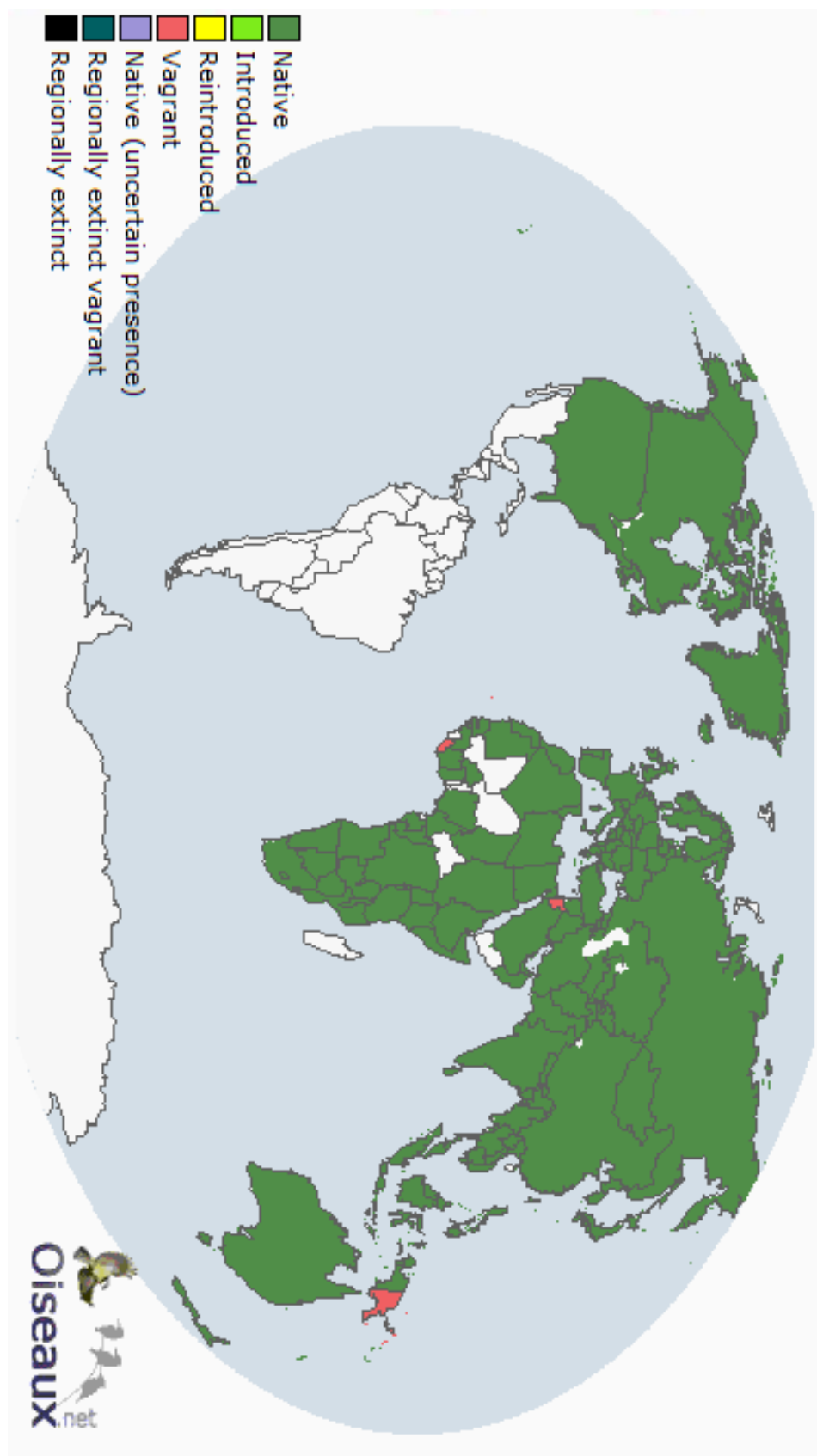
4. Plašení – poplašné patrony

5. Zákon neřeší následné škody (poraněné ryby, rušení ryb v zimním období a následný úhyn) , Východisko vydím v povolení odstřelu.

12. Obrazová příloha

Obrázek 8: Rozšíření bobra evropského (*Castor fiber*) ve světě

Obrázek 9: Rozšíření kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*) ve světě

Alces alces

range type

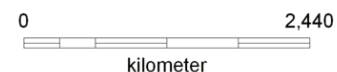
 Native (resident)

- national boundaries
- subnational boundaries
- lakes, rivers, canals
- salt pans, intermittent rivers

data source:
IUCN (International Union for Conservation of Nature)

NE DD **LC** > NT VU EN CR EW EX
 LEAST CONCERN

gall stereographic central point: 0°, 0°
map created 05/19/2009

European Regional Assessment

Obrázek 10: Rozšíření losa evropského (*Alces alces*) ve světě

Obrázek 11: Rozšíření medvěda hnědého (*Ursus arctos*) ve světě

Lynx lynx

range type

 Native (resident)

— national boundaries

- - - subnational boundaries

 lakes, rivers, canals

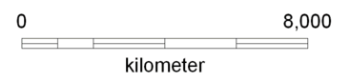
 salt pans, intermittent rivers

data source:
IUCN (International Union for Conservation of Nature)

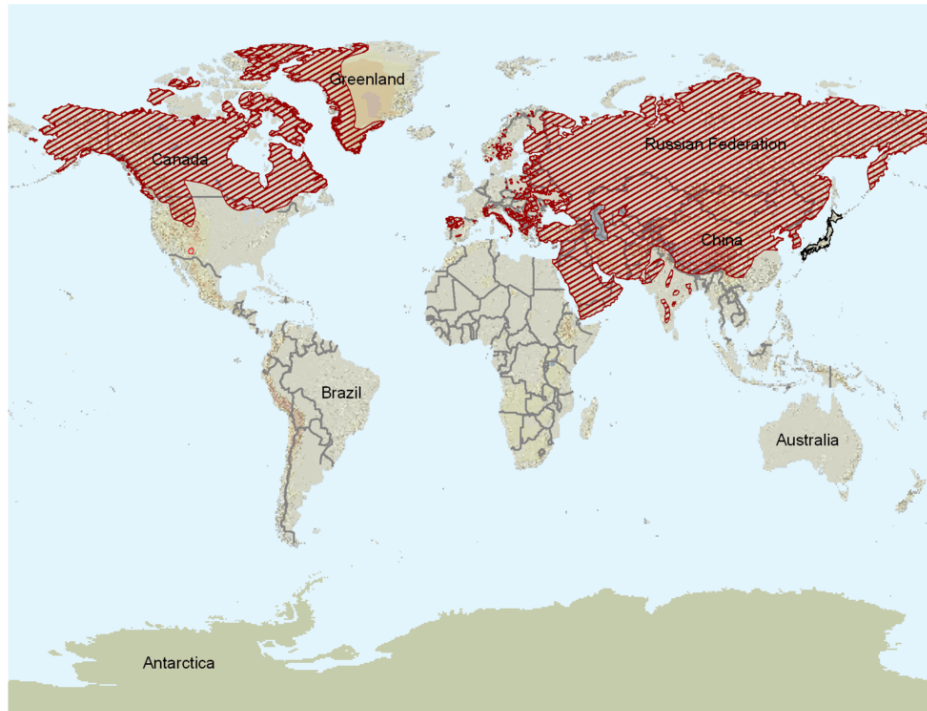
gall stereographic central point: 0°, 0°

map created 05/21/2009

European Regional Assessment

Obrázek 12: Rozšíření rysa ostrovida (*Lynx lynx*) ve světě

Canis lupus

range type

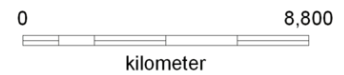
- Extinct
- Native (resident)
- Reintroduced

- national boundaries
- subnational boundaries
- lakes, rivers, canals
- salt pans, intermittent rivers

data source:
IUCN (International Union for Conservation of Nature)

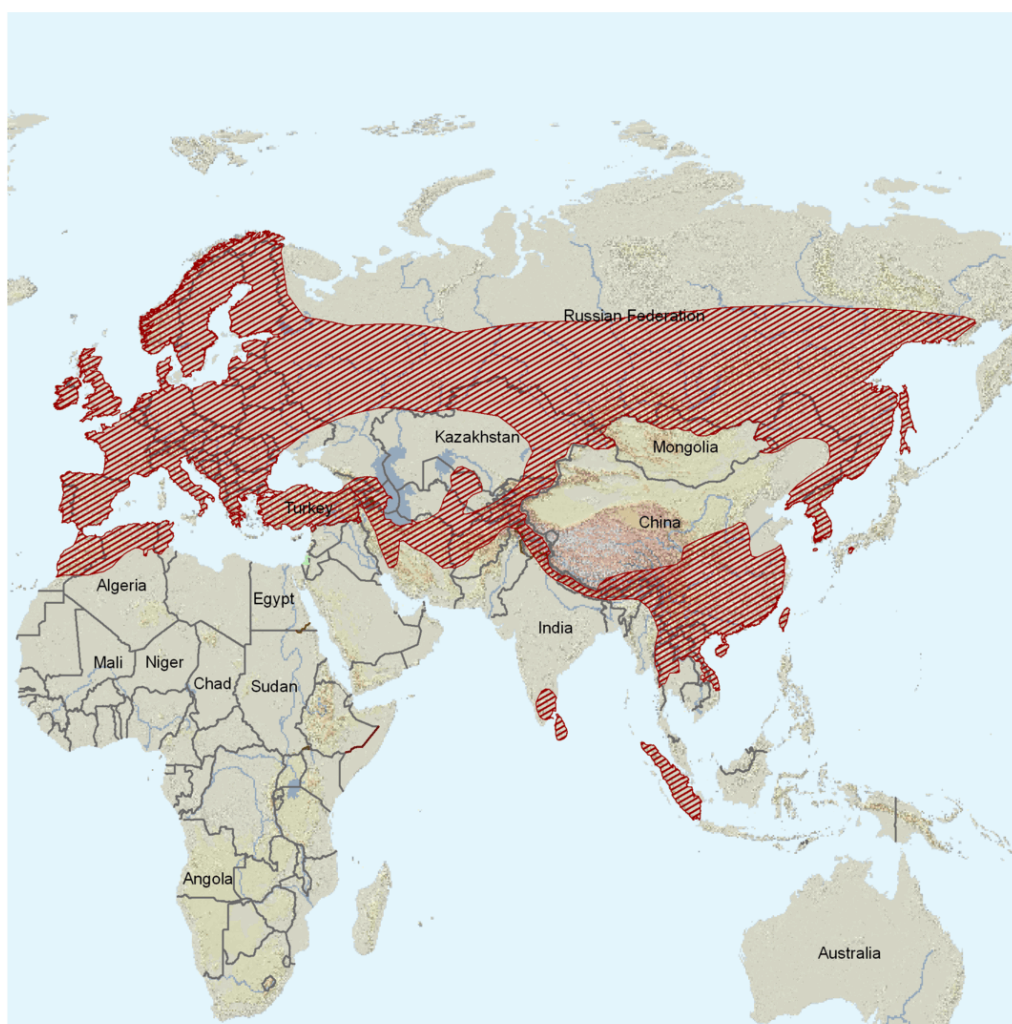

gall stereographic central point: 0°, 0°
map created 10/27/2009

The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply any official endorsement, acceptance or opinion by IUCN.

Obrázek 13: Rozšíření vlka (*Canis lupus*) ve světě

Lutra lutra

range type

 Native (resident)

— national boundaries

- - - subnational boundaries

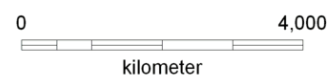
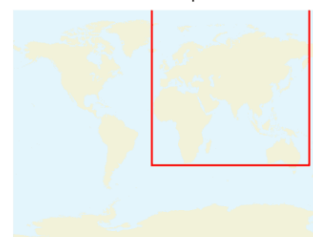
 lakes, rivers, canals

 salt pans, intermittent rivers

data source:
IUCN (International Union for Conservation of Nature)

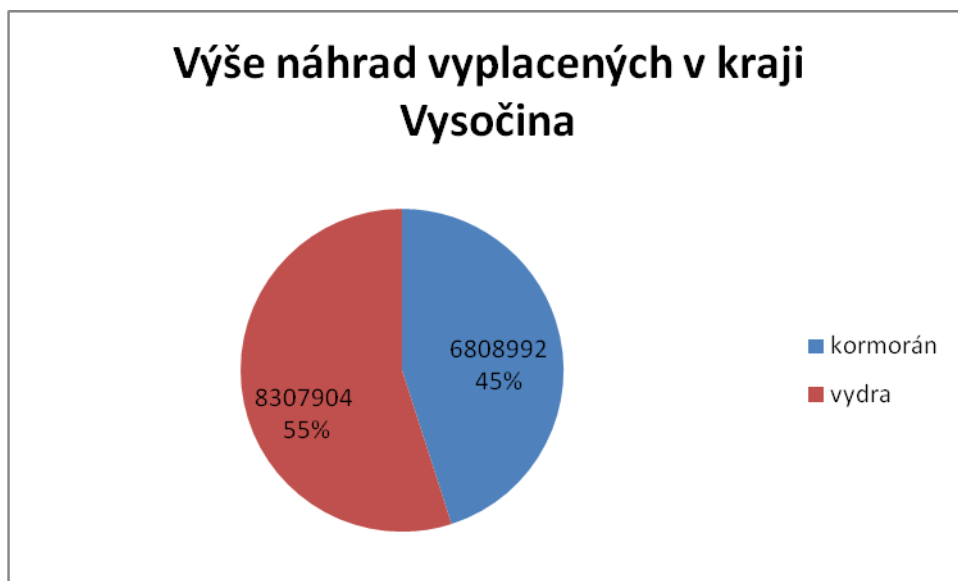

gall stereographic central point: 0°, 0°
map created 05/19/2009

European Regional Assessment

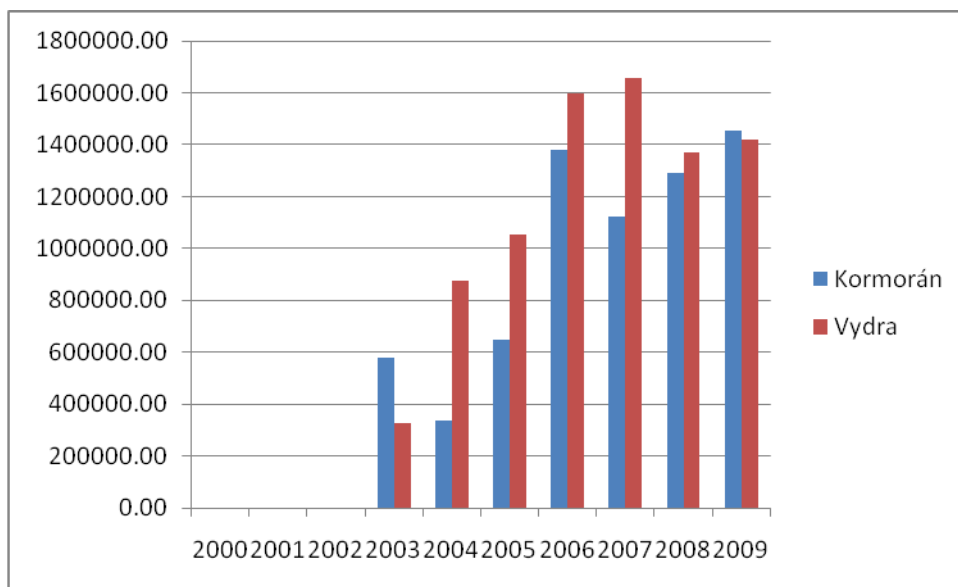
Obrázek 14: Rozšíření vydry říční (*Lutra lutra*) ve světě

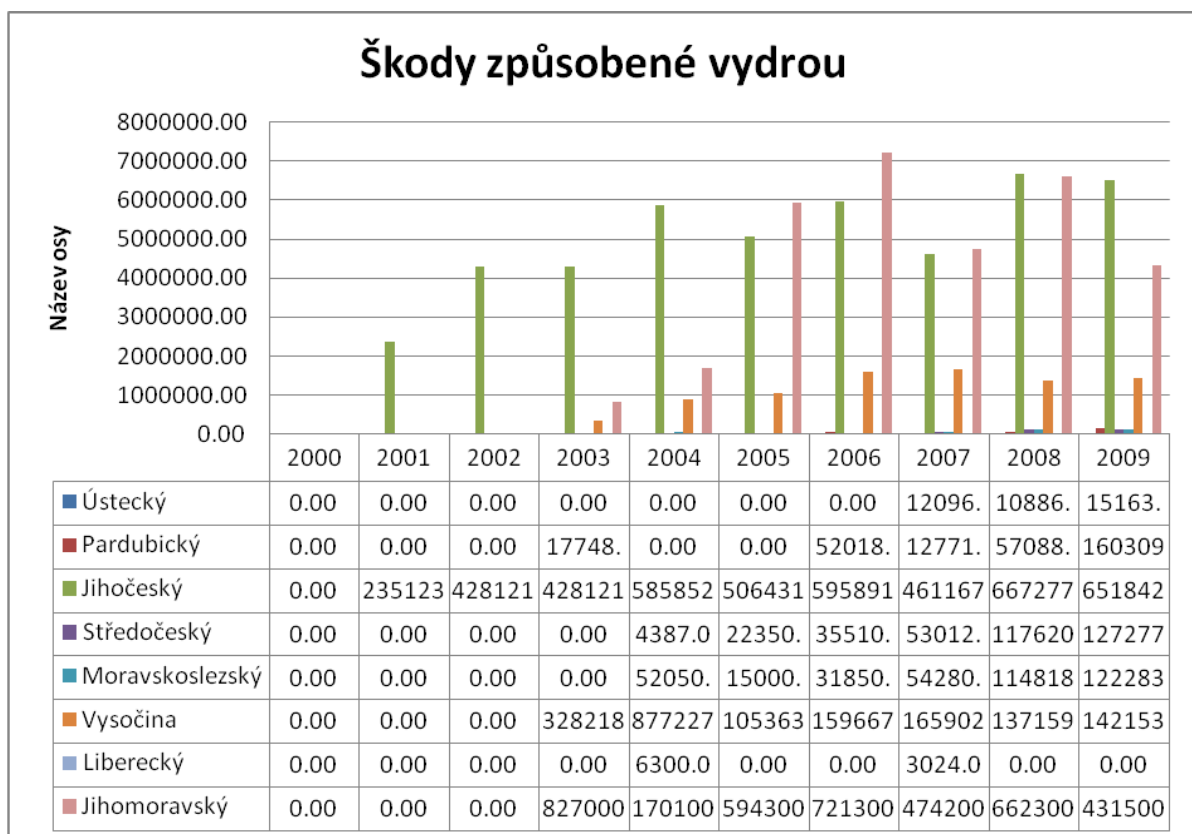
Graf 1: Celková výše náhrad škod vyplacených za vydra a kormorána v kraji Vysočina v letech 2000 až 2009

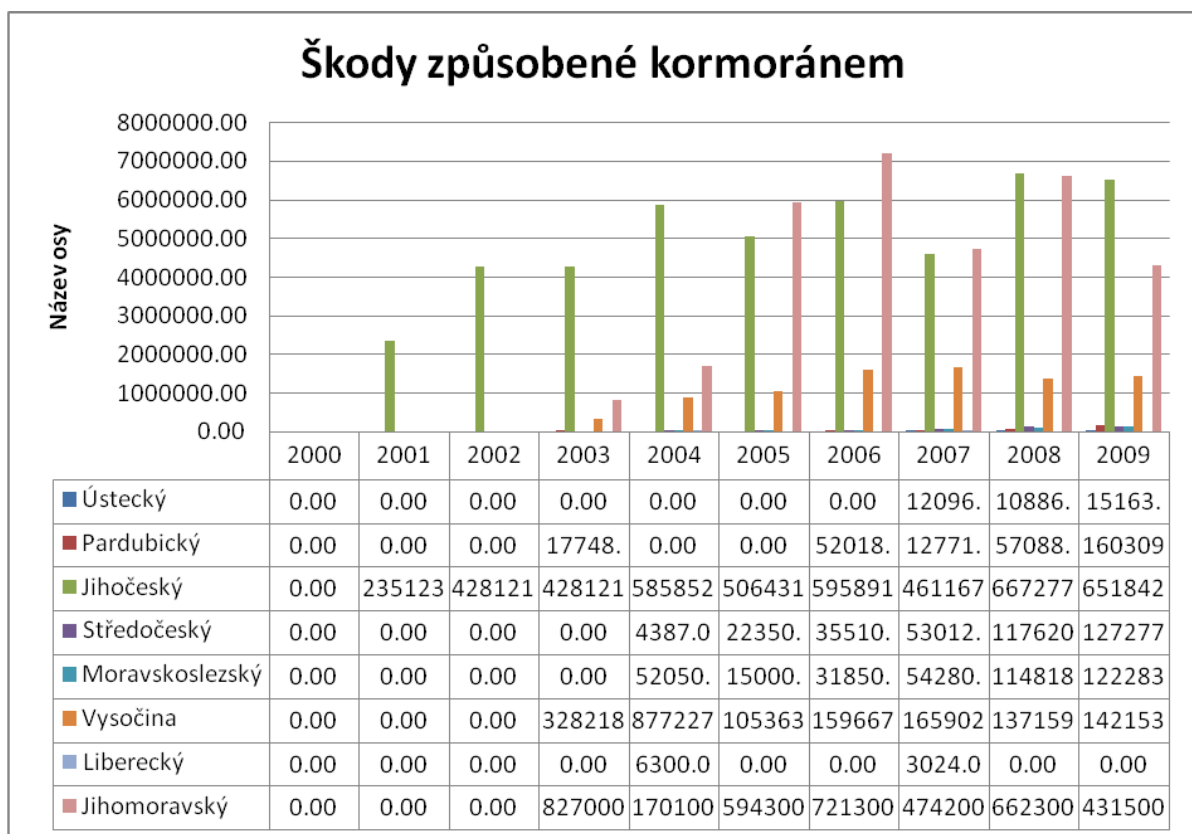
Graf 2 Celkový počet žádostí podaných v kraji Vysočina v letech 2000 až 2009

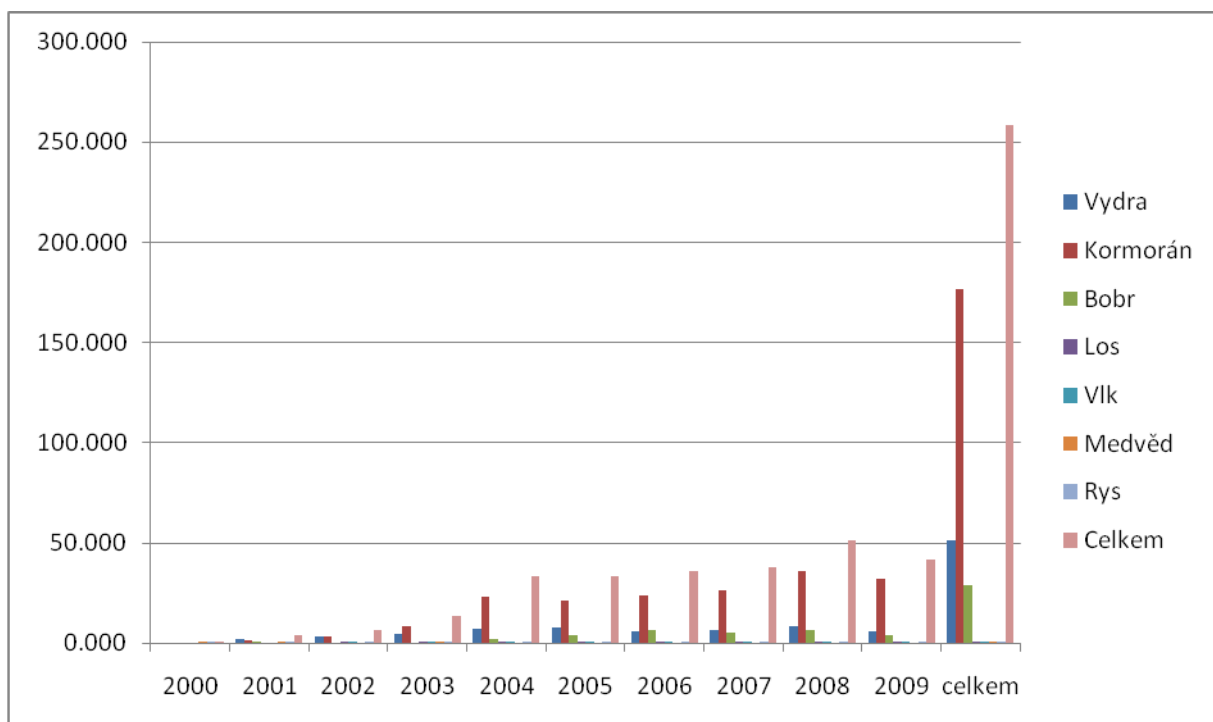
Graf 3: Výše náhrad škod vyplacených za vydru a kormorána v kraji Vysočina v letech 2000 - 2009

Graf 4: Porovnání výše náhrad vyplacených za vydru říční v jednotlivých krajích za roky 2000-2009

Graf 5: Porovnání výše náhrad vyplacených za kormorána velkého v jednotlivých krajích za roky 2000-2009

Graf 6: Výše náhrad škod vyplacených za jednotlivé druhy v letech 2000-2009 (Tomášková, 2009)